

ZANNIN LÜGATI: kuşkulanmak. Kesin bilgiye ulaşmak. İtham etmek anlamlarındaki zan (zann) masdarından **isim olup yakinin zıddı, kuşku, kesinleşmemiş kanaat.**

Hem de «ilim, düşünüp taşınarak ulaşılan kesin bilgi» **manasına gelir.**

- ❖ **Emarenin güçlü olmasını son noktada ilme götüreceğini, zayıf olmasının ise vehim sınırını aşamayacağını belirtir...**
- ❖ **İbn-i Sina: ŞEK: doğrulukla yanlışlık arasında kararsız kalmanı...**
- ❖ **Felsefecilerin zan:** aksinin de mümkün olduğu ihtimalini kabul ederek bir şeyin öyle olduğuna inanmak...
- ❖ **Gazaliye göre: su-i zan kalp ile gıybettir. Dil ile yapılan gıybetten farksızdır.**

Hüsn-ü Zan → Allah'ın
Su-i Zan → Şeytanın

telkinidir der.. Hem şeytanın insanın ruhuna girme kapısıdır der.
Mümin mazur görür. Münafık kusur arar.

Gazaliye göre: ümitle amel etmek korkuyla amel etmekten daha üstündür. Çünkü ümidin temelinde sevgi vardır. Ve sevgiyle yapılan ibadet Allah katında daha makbuldür.

- ❖ **İbn-i Sina:** hiç bir insanla görüşmeden, hiç bir eğitim ve telkin almadan tek başına büyüyüp yetiştiği farz edilen bir insanın «bütün, parçasından büyüktür» gibi doğruluğu apaçık bilgilere sahip bulunduğu halde adaletin iyi, zulmün kötü olduğu gibi hükümlere ulaşamaz; çünkü bunlar saf akîl hükümler olmayıp doğruluğu ahlâkî ve ictimaî yönden yaralı olduğu hususunda meydana gelen yaygın kabulden alır.
- ❖ **Zan sistemin adı.**
İnsan bu sistemi hüsn-ü zanna.. Su-i zanna çevirebilir.
- ❖ **Adem as cennetteki zannı vardı.. Çünkü fani zannediyordu cenneti.**
- ❖ **Var olanları kullanarak olmayanları imal eden sistemin adıdır zan.**

nurdersi.com / Hasan Akar (20. Defter, sf203)

* * *

= ZANNIN HÜLASASI =

LÜGAT MANASI:

- **Kişiyi örten örtüsü.**
Umumi zannettiği hususi dünyası.
- **Dimağdaki tasavvurumuzdadır.**
- **Zanlar berzaktır.**
Bunu ifratı → Su-i Zan
tefriti → Zihnen hiç bir şeyle meşgul olmamaktır.
- **Şüphe. Sanmak. Sezmek.**
- **Su-i zanla bütün bütün kaybetmektir.** (S:212 (kitap no) / 372 (23.defter))
- **İstikametsiz Hüsn-ü Zan Bidatlara ve Dalaletlere Sebep Olur. (M:343 / 372)**
- **Zanın → Evveli: Ahlak. Huy. Tabiat.**
→ **Ahirisi: Kazanımlarının bütünselliği olan enfüs alemi.**
→ **Zahirisi: Kişinin içsel alemini kısmen ifade eden fiiliyatı, yaşantısı**
→ **Batınısı: Dimağındaki emr-i nisbilerin ve emr-i itibarilerin. Niyet. Nazar.**

❖ **Hadis-i kutsi sırrınca, Cenab-ı Hak**

kafirin zan ve itikadını } daimi bir azab-ı elime kalb eder.

❖ **Demek zan zemindir, topraktır. Allah'ın (cc) insana tecelli muamelesinin zeminini oluşturur.**

Zan ve itikadı } kişinin hususi Cehennemi

❖ **Nefsin dört hastalığı olan: 1- SU-İ ZAN 2- UCUB 3- GURUR 4- YE'İS**

❖ **Su-i Zanna nefsi iten sebepler** → Nefs kendini serbest ve
→ müstakil ve
→ bizzat mevcut bilir

❖ **Su-i zandan kurtulmanın çaresi ise** → Herşey nefsinde mana-yı ismiyle fanidir
→ mefkuttur (var zannedilen)
→ hâdistir
→ madumdur (yok olan)

bilirse ayinedarlığını bilhakkın yerine getirir

Su-i Zan aynı zamanda: Vucudu → Adem
Ademî → Vücut } yapar

→ Kişi kendini bilse,
→ Vücut verse
→ Vucud-u şahsisine güvense
→ mucid-i hakikiden gaflet etse

Su-i zannına sebep olur. Yani su-i zannın zeminleri

❖ **Zannıyla kendine güvenir. O zaman da;**

yıldız böceği gibi bir şahs-i ziyayı vücut,

nihayetsiz zülumat-ı adem ve

firakları

içinde bulunur, boğulur.

❖ **Hüsn-ü Zan etse..**

Bizzat nefsi hiç olduğunu..

Mucid-i hakikin bir ayine-i tecellisi bulunduğunu gördüğü vakit

ZANLARI vasata gelir.

Ve BÜTÜN mevcudatı ve NİHAYETSİZ vücutu kazanır

HASTALIKLAR

→ YE'İS
→ UCUB
→ GURUR
→ SU-İ ZAN

ÇARELERİ

→ Birinci HATVE
→ İkinci HATVE
→ Üçüncü HATVE
→ Dördüncü HATVE

26. Söz

Su-i Zannın ifrat mertebesidir ki; mabuduna karşı adavetkârane bir isyanı taşıyor. (S:478) – (İ.m: 226,262)

❖ **Su-i Zan kendi haletini teşmil edip, herkesi kendi gibi zannettirir.** (Bm:179/375)

❖ Hüs-n-ü Zann → Sünnete

Su-i Zan → Şeytana

Zanlar ise → Fıtrattaki: Heves & Asab & Damar & Tabiat & Şuursuz Kör Hissiyat

Manevi Nefs-i Emmare

(B.m: 179) – (Br:60)

❖ Su-i Zandan su-i tefehhüme sebep olur.

(Br: 180 / 375)

❖ Hüs-n-ü Zan → güzellikler arasında bağıdı

Su-i Zan ise → sistem bütünlüğüne parça parça, tek tek yapmaktır.

(Br: 269 / 376)

❖ Hüs-n-ü Zan yerine ki, bundan üstün; → Sadakat

→ Sebat

→ müfritane irtibat

→ ihlas

(K: 89 / 376)

* * *

❖ Hüs-n-ü Zannın içinde de ifrat tefrit mertebesi var ki, bunu da hakperest zatlar yaparlar.

(K: 249 / 376)

❖ Zan: belirlenmemiş zemin. Şekil almamış malzemeler .

(E1: 16 / 376)

❖ Hüs-n-ü Zannın ifratını yapanlara karşı → tekellüflere ve
→ gösterişlere

} insanı bazen mecbur ediyor.

(E1: 61 / 376)

**Dersinden, irşadından istifade edilmesine vesile olan hüs-n-ü zanna bir şey denmiyor.
Hatta makbul oluyor neticesi itibariyle.**

(E1:71 / 376)

❖ Hüs-n-ü zannın ifratına düşmemek için → fevkalade sadakat

→ fevkalade sebat

→ müfritane irtibat ve

→ ihlas

lazımdır

(E1:73 / 376)

❖ « Zan ile şüphe ile } münafik deyip namaz kılmamak olmaz.

❖ Zanla → kendini çökertirsin

Su-i Zanla ise → karşıyı çökertirsin

(E1: 78 / 377)

❖ Seciyey-i İslamiye olan → İnsaf ve

→ Hüs-n-ü Zan

(H.Ş: 54 / 378)

❖ **İnsanda zannı aktif eden** → **Enaniyet ve**
→ **Gaflet** } **Zannı Su-i Zanna çevirirler**

(E1: 87 / 377)

❖ **Vartalara ve Sıkıntılara** } **düşmemek için senin şahsın hakkında hüsn-i zannın ifrat mertebesine düşmemeleri için ONLARDAN UZAK DUR.**

❖ **Dostların hüsn-ü zanları** → **onlara faydalıdır.**

Fakat; hüsn-ü zannın ifratı hem sana hem de onlara zararlıdır

(E1: 90 / 378)

❖ **Müslümanın** → **müslümana..**
Kardeşi → **kardeşe** } **düşman yapmanın en kolay ve en etkili yolu ZAN ETTİRMEKTİR. Kişinin zannına kuvvet verip aktif edersen seyret gümbürtüyü..!**

(E1: 108 / 377)

❖ **ZAN iyi kullanılmaz ve yönlendirilmezse** } **SU-İ ZANNA döner.**

Su-i Zan da insanı → **hem kör**
→ **hem sağır**
→ **hem dilli hem dilsiz**
→ **hem ahmak**
→ **hem enaniyet budalası**
→ **hem hukuk-u ibadî tahrip eder.**
→ **hem hukuk-u umumiyeye tecavüz eder**
→ **hem İhlâsı, Uhuvveti ve Tesanüdü kırar**
→ **hem umum kardeşlerin hukukuna tecavüz**
→ **hem hizmet-i Kur'aniyenin hizmetine taarruz**
→ **hem hakaik-i imaniyenin kutsiyetine hürmetsizlik**

(E1: 127 / 378)

❖ **Önde olanlara hüsn-ü zannın ifrat mertbeeleriyle muamele edip bakmanın neticesi..**

→ **Kendini makam sahibi göstermeye vesile olur**

→ **Sırr-ı ihlâsa tam münafî olan kendini büyük göstermeye**

Vakur perdesi altında → **zararlı ve**

→ **fani**

} **Zevkleri aramaya haletlerini verir**

Hüsn-ü Zannın → **ifrat moduyla sana muamele edenlere çok dikkat et..!**

Haberin olmadan ister istemez yukarıdaki üç süfli sıfatlar uyanabilir neuzübillah..

(E1: 201 / 378)

❖ **Karşılıklı rencide ve zarar vermemek şartıyla:**

→ **istifade ettiklerimize ve**

→ **Üstadlarımıza**

} **Hüsn-ü zan zarar vermez, bilakis hem ona hem de edene faydası olur**

(E1: 267 / 378)

❖ **Fitraten herkesin hoşlandığı** → **hüsn-ü zan**

→ **teveccüh-ü nas**

→ **şahsına medh-ü sena**

→ **manevi makam sahibi olmak**

(E1: 280 / 378)

❖ **İnsafsız ve bedbin** } bir adam → Su-i Zan oldukça Hüsn-ü Zan etmez.

❖ **İnsaf** → nısıftan, yarılmaktan. Yani Allah'ın (cc) nazarıyla bakmayanlarda..

Bir de bedbin (kötü görüşlü – Ümitsiz – Her şeyin fena cihetini görmek isteyen – Her şeyde bed ve fena görüp kusur arayan) tipler..

Bu iki sığfata sahip tipler; Ahlâken düşük olduklarından, fıtratları yılan gibi ısırıp zehir akıtmaktan zevk alırlar.

Bunlar adeta (benim tabirimle) vampir ve huffaş (güneşin ziyasından rahatsız olan tipler) gibidirler.

❖ **Şu zaman-ı** → tereddüd ve evhamda, } İz'anı ve iltizamı } takviye ve tenmiye } eden ve sıcak kalblerden çıkan

→ müsbet efkârı ve
→ müşevvik beyanatı

hüsn-ü zan ile temaşa etmek gerektir

❖ **ÇIKARIMLARIM:** Hüsn-ü Zan → Zemin
→ Ayna
→ Gözlük

❖ **Sıcak kalblerden** → müsbet efkâr
→ müşevvik beyanatı } Hüsn-ü Zanla temaşa etmek

❖ **Şu zaman** → tereddüd ve evham

İz'anı ve iltizamı } takviye ve tenmiye eden } Sıcak kalblerden

H.Ş: 140 / 379

❖ **Ölçü nedir ? Bir insanın** → delil ve akibetine } bakınız. Ondan sonra Hüsn-ü Zan yapınız.

Mün:15 / 379

❖ **Seciye-i İslamiye olan** → insaf ve hüsn-ü zan

H.Ş: 54 / 379

❖ **Taklitçi adam şüphelerle yıkılır.**

❖ **ŞÜPHE: taakkul ile tasdik arasında berzahtır.**

Günahlardan çıkar. Günahlardan yaralar çıkar. Yaralardan hasıl olan vehim ve şüpheler. vesveseler.. Tasavvuru aktif ediyor. Taakkule malzeme veriyor. Şüphe olmadan isbat ve ilmi bulmak zor olur.

Merak herkeste olmuyor ama Şüphe herkeste çalışıyor.

Şüphe edilen kişiyi tanımamaktan geliyor. Şüphe kendisi inkar değil.

Aklı hareketsizlikten kurtarır, hareketlendirir Şüphe.

Şüphenin ifratı günahlardan. Bu da şeytandan..

Şüphe kalkarsa → tasdik oluyor

Şeytanı unutma hali → İFRAT

Şeytanı tanısan → VASAT

Şüpheden şüpheleniyor → TEFRİT

❖ **Karşısında ahkamları koymamak ve şeytanı unutmak** → İFRAT

❖ **Karşısına ahkamları koyup Edile-i Şeriye ile bakmak ve şeytanı tanımak** → VASAT. Dimağı aktif eder.

- ❖ Avam-ı mü'minin şeyhlerine karşı hüsn-ü zanlarını kırma. (K:196/174)
- ❖ Kardeşlerin hüsn-ü zanlarını kırmakla değil, kendini kontrol etmeyle meşgul ol. Kendini kontrol et.. (E1:148/174)
- ❖ Size muarız olanların hatırı için:
- dostlarının hüsn-ü hatırlarını }
hüsn-ü zanlarını } kırmamak..
 - hissiyatlarını incitmemek
 - kendini çok aşağı olduğunu göstermemek
 - Ağır }
elemli } tekellüflere ve }
tasannulara } mecbur olmamak.. (E1:200/174)
- ❖ Sana hüsn-ü zan edenleri hüsn-ü zanlarını:
- bir nev'i dua
 - bir temenni
 - kardeşlerin kemalat-ı itikadlarının bir tereşşühatı olduğunu gör ve ilişme. (E1:267/174)
- ❖ Buna da dikkat et ki; kardeşlerin hüsn-ü zanlarını kırmamak benlik tahayyül edilebilir. Enaniyet addedilebilir. (E2:153/174)
- ❖ Garazkârlarda en çok olan su-i zan.. (Br:36/174)
- ❖ « Evet insan hüsn-ü zanna memurdur. » (İ.m:66/174)
- ❖ « ilm-i mantıkta;
bürhan-ı yakînî,
hüsn-ü zan ve
makbul şahıslara bakmıyor,
cerhedilmez delile bakar »..
- ilm-i mantıkta;
bürhan-ı yakînî → hüsn-ü zan ve
→ makbul şahıslara bakmıyor,
- Ya nereye bakıyor bürhan-ı yakînî ..?
Bürhan-ı yakînî → cerhedilmez delile bakar. (E1: 91/174)
- ❖ Sana hüsn-ü zan edenlerin hüsn-ü zanlarını kırmakla:
- sana muhabbetleri azalır.
 - makamımı muhafaza edeyim derken → tasannu ve
→ tekellüfe ve
→ sıkıntılı vakara mecburiyet hisseder (E1: 148 / 174), (Ş: 307/175)
- ❖ Hüsn-ü zan: Aleminde vücuda çıkarmak.. Vücut vermek..
Su-i zan: Aleminde ademe atmak. Varı yok etmek..
Sanki vücudu ademe.. }
Adem-i vücuda çıkarıyor } Zann.
- O zaman zan: insanda ADEM gibi duruyor.. ?!
- Madem hüsn-ü zan vücuda çıkarıyorsa; hüsn-ü zan bizde → ilim
→ emir

❖ Su-i zannı da çalıştıran → Kendine vücud rengini verme ademe düşersin.

→ Enaniyetin menfi tarafı

H.A.M kod harfleri } → Ayinedarlığını bilmemek.
→ Haksız temellük
→ Mevhumu muhakkak bilmek.

« vücud rengini ve suretini } almış bir ademdir » enaniyetin vücudu

Vücut da ADEM → Enaniyet

Allah-u alem bu adem; kalbe ait

Su-i Zandaki adem ise; dimağın ademi.. (Allah-u alem)

❖ Risale-i Nura muarız olanların hatırları için

→ Dostlarının hüsn-ü zanlarını kırma..

→ Onların hatırları için çok aşağı olduğunu göstermemek..

→ Hissiyatlarını incitmemek..

→ Ağır ve elemli tekellüflere ve } girme
→ tasannulara

E1: 200/174

❖ Sana hüsn-ü zan edenlerin hüsn-ü zanlarını:

→ bir nev'i dua

→ bir temenni..

→ kardeşlerin kemalat-ı itikadlarının bir tereşşühatı olarak gör ve ilişme..

→ buna da dikkat et ki; kardeşlerin hüsn-ü zannlarını kırmamak

→ benlik tahayyül edilebilir.

→ enaniyet addedilebilir.

E1: 267, E2:153/174

❖ Garazkârlarda en çok olan su-i zan..

(Br:361/174)

❖ « Evet insan hüsn-ü zanna memurdur. »

(İ.m:66/174)

❖ bürhan-ı yakînî → hüsn-ü zanna } bakmıyor
→ makbul şahıslara

Bürhan-ı yakînî → cerhedilmez delile bakar.

(E1: 91/174)

❖ Kendine güvenen } mağrur insan olur
kendini ebedi zanneden

Burada zann: kişinin kendine dönük.

Su-i zan ve hüsn-ü zannın yönü ise → Karşıyadır.

S: 212/175

❖ « Gel ey nefsim gibi → kendini âkıl zanneden → âkısız arkadaş.. »

Burada zann; kendine dönük..

« kendini akıl zanneden ehl-i dalaletin,

nasil nihayetsiz hezeyanlı bir akılsızlık iltizam ettiklerini gör, ibret al..»

« Ey kendini akıllı zanneden »

❖ « şöyle müjde, ne kadar kıymetli olduğu ve idam-ı ebedî ile kendilerini mahkum zanneden fani

→ Cin ve
→ insin } kulağında..»

Buralarda ve bura gibi yerlerden anlaşılıyor ki zann: insanın kendini dönük olması ki tefrit mertebesi..

(S: 285), (S: 300), (S: 510), (S: 582) / 175

❖ « İşte ey kendini nankörlük içinde kendini başı boş zanneden bedbaht gafil ! «

→ Burada da zann; kendine dönük tefrit mertebesi

→ Nankörler → kendilerini başı boş zannederler.

❖ « Haksızlığı hak zanneden adamlara karşı

hak dava etmek,

hakka bir nevi haksızlıktır. »

Haksızlığı hak bilenlere muhatap olma..

Bilerek ve severek zarara razı olanlarla meşgul olma, acıma..

Ciddi bir kanunun ucu ki: haksızlığı hak zannediyor.. Yani aleminde her şey ters yüz olmuş..

Bunlara muhatap olup hakkı anlatırsan hakka karşı hürmetsizlik etmiş olursun..

❖ « Hem insanın → hodgamlık ve

→ zahirperestliğiyle beraber,

→ herşeyi kendine bakan yüzüyle muhakeme ettiğinden,

pek çok mahz-ı edep olan şeyleri,
hilaf-ı edeb zanneder. «

❖ Kendini merkeze koymuş. Küçük dünyasını umumi dünyta zannetmiş. Umumi sistemin işlevinden, gayesinden haberi yok. Yalnız kendine bakan tarafıyla düşünüyor., fark ediyor ve yorumluyor.

❖ Bir de aynda, zahirde, vitrinde görünene göre düşünüyor, fikir üretiyor, ahkamlar koyup çıkarıyor.

İşte bu iki sıfatları bir araya gelince içsel zanları aktif oluyor.

S:232/279

❖ Bir mü'min hakkında iyi düşünceler besleyip de yanılmak..

Kötü zanda bulunup da isabet etmekten daha hayırlıdır. (İ. Gazali. r.a)

❖ « günahlardan gelen → yaralar ve

yaralardan hasıl olan → vesveseler

vesveselerden kuvvet bulursa → zanna dönüşür

Şeytan vesveseyi kalbe atar.

İnsanın → hodgam olması ve
→ zahirperestliği ile } vesvesesi zanna dönüşür.
Sonra sonra şeytanın sözünü
kendi kalbinin sözü zanneder.

S:274/150

❖ « **İşte telkinat-ı şeytaniyenin eseri olan şu zanlardan ürkerek..** »

Zanlar → telkinat-ı şeytaniyedendir. Nasıl ki bir insan bir insanı telkinatla ikna veya hipnoz ederse, şeytan da aynen böyle ısrarla telkinatta bulunuyor. En büyük özelliği şeytanın: ısrarla, usanmadan, ümidi kesmeden telkinatta bulunuyor.

Zan → şeytan ilk önce vesveseyi kalbe atar. Kalb kabul etmezse, yukarıya dimağa atar. İlk önce tahayyüle sonra tasavvura kadar tesir edebilir. Eğer vesvese kabul görürse tasavvurdan zanna dönüşür.

Vesveseyi kalbe atar. Kalb kabul etmezse..

Dimağın tahayyülüne atar.. Tahayyül etkilenirse..

Dimağın ikinci mertebesi olan tasavvurunu tevehhüm sıfatına atar.

Tevehhüm → Tasavvurun içinde.

Tevehhüm etkilenirse → Tasavvuru etkiler.

Dimağın 2. mertebesi olan tasavvur etkilenirse o vesvese burada zanna dönüşür.

S:277/180

❖ « **Bazan gelir elinei batılı hak zanneder, koynunda saklar.** »

Zann kişinin kendisine dönüktür. Yani içsel aleminde sistemin adıdır.

Bu harice çıkarsa; ya hüsn-ü zann.. Ya da su-i zann olarak dışarıya çıkar.

İçsel alemimizden dimağımızı → Emr-i itibariler ve

→ Emr-i nisbiler
inşaa eder.

Bunlar da dimağın ikinci mertebesi olan → Tasavvurda.

Zan cehaletle olmaz. Malzemeleri kullanır. Ya malumatlarını ya da ilmini kullanır.

Bu da zanların zeminini oluşturur. O zaman ZANN → Tasavvurdadır.

S:704/181

İnsana verilen her şey eğitilebilir. Zann da eğitilmeye muhtaç.

Eğitilmeyen her his, fikir veya duygu sırtlan gibi, vahşi canavar gibi kişi kendini yer bitirir.

Kontrol edilemeyen seni kontrol ediyor demektir.

Dolayısıyla zannını eğitemezsen, kontrol edemezsen sırtlan gibi seni yer bitirir.

Eğer kontrol eder eğitebilirsen sana binek olur. Seni hem geçmişe, hem de istikbale taşır. Zannın hem istikbal hem de

maziye geçebilir, oralarda tasavvur edebilir bir sistemdir. İnsanın vehminin mazi ve müstakbele kanatlarını açtırır.

Hatta zann Allah cc hakkında çok ciddi işlevi var.

Allah'a cc hem sonsuz hüsn-ü zann eder, hem de su-i zann eder, ye'ise düçar olur. İstikameti kaybeder.

Zann aynı zamanda istikametine zemin ve vesile olabilir. Zann sistemi, zemini istikamet için çok mühim vazifesi var.

B.mes:253/182)

❖ « **Vesveseli adam zanneder ki kalbi, Rabbine karşı su-i edebde bulunuyor.** »

Zannın bir sebebi de → vesvesedir.

Vesveseli adam zannder ki diyor..

Zann sahibi vesvese ediyor demiyor burada..

Gerçi birbirini aktif ederler ama kaynak itibariyle vesvese merkezde duruyor.

O zaman ZAN → Vesveseden

VESVESE DE → Şeytandan

S:274/187

❖ «Onun sözünü O'ndan zanneder...»

« yani: Hayale gelen bir şüpheyi, akla gelmiş bir şüphe tevehhüm edip, itikadına halel gelmiş zanneder. »

Şüphe ilk önce hayale gelir. Çünkü dimağın ilk meratibi..

Şüphe → hayale gelir ve tasavvura kadar da çıkar.

Tevehhümden de → ZANLAR gelir

Tevehhümde → Tasavvurda

Şüphe hayalde. Eğer şüphe akla girerse itikadı bozulur.

Sırayla gidersek:

Şüphe → hayalde & tasavvurda

Zan → Tasavvurda.

Zann-ı galib → Taakkulda.

Bilgi → Tasdikte

S:277/187-88

❖ « hem bazan emr-i küfride tefekkürü, küfür zanneder. »

Emr-i küfrî → Emr-i itibaridir.

Emr-i itibari de → Tasavvurda.

O zaman: Emr-i nisbiler ve

Emr-i itibariler

} Tasavvurdalar

S:277/188

❖ Su-i zan olmasının mühim bir sebebi; kendini karşısındakinin şerrinden korumak içindir.

Adem as su-i zan etmediği için şeytan aldatılabildi.

Hüsn-ü zan ve

Su-i zannın

} zemini daha çok ahlâktır.

Ahlak aynı zamanda İslamiyetin zemini olan sünnet-i seniyeledir.

Ne derece sünnet-i seniye hayatına hakim olursa o nisbetle hüsn-ü zan sende hakim olur.

Emr-i nisbiler ve

Emr-i itibariler

} İkisi de tasavvurdalar. Aynı zamanda hem vehim hem de zanların zemini..

Emr-i nisbi → şüpheli ise

Emr-i itibari → kesin ise

} Ortaya zan çıkar. Buna misal: dış dünya (nisbi alemde) melekleri zahirde görmüyorum. Ama iç alemimde (itibaride) varlığına kesin şahidim.

Emr-i nisbi

Emr-i itibari

} İkisi de aynı derecede doğru ise → İLİM

Emr-i nisbiler ve

Emr-i itibariler

} de kesinlik yok. Kesin olması için din hükmetmesi lazım. Eğer din hakim olup hükmetmezse, o artık → ilim olur.

Eğer senin aleminde doğru ise → bilgi

Bu bilgiye Kur'an hükmetmişse o artık → ilim olur.

❖ « yani dalaletin esbabını anlamak suretinde kuvve-i müfekkirenin

→ cvelanını ve
→ tedkikatını ve
→ bitarafane } muhakemesini, hilaf-ı iman zanneder. «

Şüphenin → İfratı → şüpheli şüphe bilmemektir

→ Vasatı → şüphe hakikatın keşfine hem zemin bilmektir.

→ Tefriti → şüpheli inkâr etmektir

❖ « Hayale gelen şüpheyi,

akla gelen bir şüphe tevehhüm edip,

itikadına halel gelmiş zanneder. »

Bir üst makam alt makamı kullanıyor.

Hayale gelen → Şüphe

Oysa şüphenin yeri tasavvurda. Akla gelmiş zanneder.

Bu zandan da itikadına halel gelmiş zanneder. Oysa zan da tasavvurda.

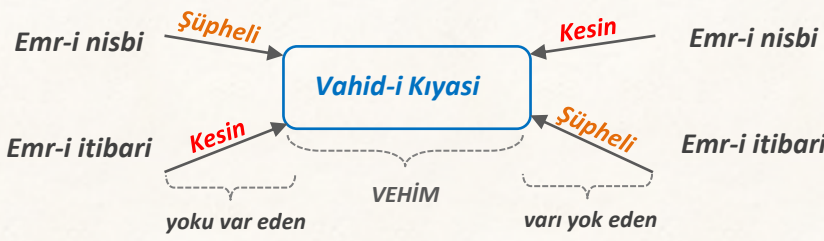
Kuvve-i müfekkire → Tasavvurda

yani: fikir → Tasavvurda

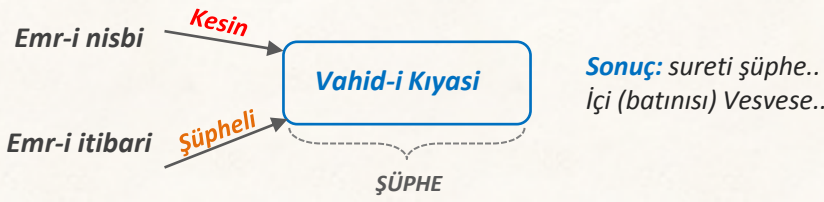
Fikrin → yeri tasavvurda.

Şüphenin → yeri tasavvurda.

Dalaletin → yeri tasavvurda.

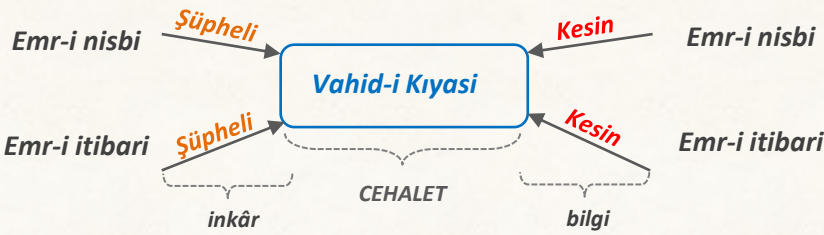
(Şüphe suretinde vesvese)

Sonuç: sureti şüphe..
İçi (batınısı) Vesvese..

Cem-ül cemi veya
Cemil-ül ezdadı } ZANN

Zansız ilim sahibi ancak Allah (cc)'dır

(Bu bilgiye edille-i şeri hükmederse İlim)

Bilgi → Delil & Burhan & Hüccet → İlim

EDİLLE-İ ŞER'İYYE

Not: bu şeklin ortaya çıkması adına 4 gün şahsen ben
5 gün Dr. Serpil hanımla müzakere sonucu olmuştur.
Değeri bilinmesi adına not düştüm.

❖ « Bazan tevehhüm ettiği şüpheyi → şek zanneder »

Şüphe, şek insanın farklı ve zengin düşünmesinin kanatlarını açarak insana zenginlik katar.

(Ni:158/191)

❖ « Şahsı muhteris, arzuyu nefsanîyesini fikir zanneder »

- Alem içinde alemler açmaktır zann..
- Mevcud olanı farklı yapandır zann..
- Nasıl ki umumi alemde herkesin hususi alemleri var. Bu hususi alemleri zanların oluşturduğu balon gibidir zann..
- Maziye istikbal.. İstikbali mazi yapabildir zann..
- Halde hem maziye hem de istikbali; fikir, his ve haletlerini yaşatandır zann..
- İnsanın donuk olan → fikirlerini
→ hislerini
→ duygularını ve
→ latifelerinin

Kanatlarını açan, insana bu vesile ile zenginlik katan.
Farklı düşünme, hissetme, duygulanma ve
letafeletlenme veya kasavetlenmeye sebep aynı
zamanda malzeme ve zemin olmaktadır zann..

- Dünyayı ahiretten üstün tutmaya diretendir zann.. Aynı zamanda ahiretin üstünde tenteneli perde olandır zann.
- Soğuk & Dar & Karanlık ve Kimsesiz olan bu dünya hayatının üstüne seni çıkaran..
Veya şu yaşanan dünyayı sana Cehenneme çevirendir zan.

H.Ş: 143/191

❖ « İşte böyle bir mecaz hakikat zannedilmiş. »

alemimizde mecazı hakikate.. Hakikati mecaze dönüştüren zanlarımız..

S:716/192

❖ « Has iken âmm zannedilmiş. »

Burada da: Hass'ı âmm..
Âmm'ı has } yapandır zanlarımız

İnsan düşünürken:

İlk önce tahayyül eder.

Sonra tasavvur eder

Sonra da taakkul eder.

Alt depolar üstün işlenmesi için malzeme yetiştiriyor.

Yani: tahayyülü ve tasavvuru zengin olmayanın taakkulu ve tefekkürü de zengin olmaz.

Cahil veya yanlış malzemelerle doldurmuş olduğu tahayyül ve tasavvurun malzemeleriyle Taakkul nasıl doğru işlesin ve doğru neticeler versin.. Çünkü taakkul, tasavvurunu iksirliyor. İksirleyip değiştirip dönüştürendir taakkul.

Akıl cihazdır. Eline doğru malzeme yeterince vermezsen neyi iksirleyip işleyecek..

Suret ve doğru düşünme malzemelerini akıl toplamıyor.

Akıl iksirliyor, kalb mayalıyor. Tahayyül ve tasavvur malzeme topluyor.

E2: 66/192

❖ « Eğer → ehl-i dalalet ve
→ gaflet

} gibi

kendini unutup,

afaka dalıp

umumi dünyayı

hususî dünyası

}

zannedip ona aşık olsa, tabiat
bataklığına düşer boğulur.

Bunlardan nasıl kurtulur..?

Mevcutatın üstündeki zeval ve

fena

} çirkinliğini görüp ondan yüzünü
çevirse.. Baki bir mahbubu arasa..

- Dünyanın pek güzel ve ayine-i esma-i ilahiye ve mezaraa-i ahiret } olan iki diğer yüzüne bakmaya muvaffak olursa..

- O gayr-i meşru mecaz-i aşk, o vakit, aşk-ı hakikiye inkılaba yüz tutar..

fakat bir şartla ki:

kendinin zail ve hayatıyla bağlı kararsız dünyasını, harici dünyaya iltibas etmemektir.

Çıkarımlarım:

- Kendini unutmuyacaksın..
- Afaka dalmayacaksın..
- Umumi dünyanın bir derece sabitliğine bakıp, kendi hususi dünyanın onun gibi yavaş aktığını (geçtiğini) zannedip karıştırmayacaksın..
- Ehl-i gaflet ve ehl-i dalaleti } Zahiri tantanalı suni zinetlerine bakıp aldanıp taklit etmeyeceksin..
- Umumi dünyaya tecelli eden esmaların bil kuvve sende de cereyan ettiğini unutmayacaksın..
- Kendini sahiplenirsen, umumi dünyayı da sahiplenmek zorunda kalacağını unutmayacaksın..
- Kendine ne kadar vücut rengi verirken o nisbetle de umumi dünyaya da sahiplenip vücut vermeye mecbur olacağını unutmayacaksın..
- Dertlerin; kendine vücut vermek nisbetinde olduğunu unutmayacaksın..

M:11/193

- ❖ Yanlışta, batıla tarafgirliklerden de zan ortaya çıkıyor.

M:49/

- ❖ İnsanı zaafı zanna iter.

Mümkün değil.. Dönemem.. yapamam.. Olmaz gibi tiryakiliklerden gelen zaafı insanı zanlarına iter.

M:54

- ❖ Küfran-ı nimet etmekten de zanlar ortaya çıkıyor.

Günahlar hem zanların zemini hem de zanların malzemeleri..

M:274

- ❖ Muhabbetin e şefkatin ifratı → hüsn-ü zanna vesile oluyor.

M:344

- ❖ Ni'meti ni'met görmemektен veya ni'meti basit görmekten

Allah'ın(cc) emirlerini basit görür ve lakayıt kalır. Kendini vicdanen mecbur bilmez. Bu sefer vicdanda bulunan hislerden de bazen «Allah (cc) beni yakmaz» deyip muvazenesiz hüsn-ü zan eder. Bazen de bunun tesiriyle Allah'a (cc) su-i zan edip «ne yapayım O bana nasib etmiyor» der kendini gaflete atar. Kendini unutmak adına her şeye başvurur. Kendini hatırlatan her şeyden kaçır.

M:399

- ❖ Zahir ile batını..

Mülk ile melekutu..

Şahsi hukuk ile umumi hukuku..

Tarikatla Şeriatı

Şehadetle gaybı..

Hakikatle Şeriatı..

Dava adamıyla davayı..

Müslümanla İslamiyeti

" "

" "

Ayırılmaktan çeşitleriyle beraber, ayrı ayrı, cins cins zanlar bitmeye başlar. Kendine ya özür bulur. Ya da ye'ise kapılarak ümidini Rahmet-i İlahiye'den kesme haletlerine girip hem kendine hem kendi harici şeylere zanlar bitmeye başlar.

M:451, E1:48

- ❖ Kendini kontrol edemeyince seni birileri kontrol ediyor demektir. Bunun sebebi: taakkul hakim olmadığı veya olamadığı her şey de ciddi zan var. Zan: dimağın her mertebesinde var. Sanki (Allah-u alem) vücudun ademi gibi. Zansız ilim.. Zansız hakikat ancak ve ancak Allah'a mahsus. İmanda bile zan var ki dindeki bunun adı gizli şirk.. Bana geliyor ki; zan varlığın her mertebesinde var. Ama insan bunlardan çıkabilir. Ne zaman ? Kendine vücut mertbeleri vermediği zaman. Kendine vücut vermenin zeminidir zan.. İnsan şuraya kadar çıkması demek zannlardan çıkması demektir. O da şu: L:338 « Hem hayat vasıtasıyla ecza-yı kâinat onun efradı hükmüne ve kâinat ise nev'i hükmüne geçer; sikke-i Ehadiyeti mecmuunda gösterdiği gibi, herbir cüzde dahi o sikke-i Ehadiyeti ve Hâtem-i Samediyeti göstererek, şirk ve iştiraki } her cihetle tard eder.

- ❖ E1:147 « Ve en kuvvetli ve hakkalyakîn derecesinde

vicdanî ve hissi, bir derece şuhudî olan } hakikat-i insaniye haritasını ve enaniyet-i beşeriye fihristesini ve mahiyet-i nefsiyesini mütalâa ile, imanın şüphesiz ve vesvesesiz mertebesine çıkmaktır ki, sırr-ı akrebiyete ve veraset-i Nübüvvete } bakar.»

L:57

- ❖ Eşyanın varlığını ve faaliyetlerin iç yüzleriyle suretleri arasındaki farkları bilmemekten de zann.. İ.m: 95
 ❖ İnsanların ve kendinin hakikatlerini anlamadan sırf zahire bakmak, düşünmek ve hükmetmekten zann.. Br:353
 ❖ Vesileyi masdar ve kaynak zannetmek.. Ayırd edememekten zann E1:90

- ❖ İnsan hakikatlere aynadır, menba değil. Bunu ayırd edememekten zan.

Aynada gözükken güneş aynayı göstermiyor. İşte zannın kaynağı burası.. Çünkü aynada gözükken ve aynayı göstermeyen güneşi menba, kaynak zannedip, semadaki güneşi aramaz olur hatta inkârına sebep olur. İşte aynadaki gözükken güneş aynayı göstermiyor. İnsan o güneşten aynaya intikal etmiyor. İşte bu ince çizgi zannın zemini.. Dimağdaki zanların sebebi burası..

E1:127

- ❖ Resmin bir parçasını bütün zannetmekten.

Olaylara bütünsel bakamamaktan.. Hatta Allah'ın cc nazarıyla bakamamaktan zan..

Tr:131

- ❖ Dahile haricin girmesiyle görünen manzara zan.

Yani: O söz o zatın kendi malı mı ?

Yoksa başkasının ağzı mı ? Yani şuursuz taklit mi ediyor..?

Bunları bilmemekten..

Veya: bir insanın hoşlanmadığı bir fiilinden, bir sözünden ona genelleyip öyle zannetmek.

Hasenat ve seyyiata muvazene-i amal noktasında bakamamaktan..

Hasenatını ve seyyiatını genelleyip bütünsel zannetmek..

Münazarat:22

❖ **Kendini ölçü yapıp bakmaktan.** «Baksana insanların çoğundan iyiyim» **zannıyla seyyiatını mehasin zannetmekten..** (S.T.İ:39)

❖ Tahayyül ve tasavvurları onun hususi dünyasını oluşturuyor ki bu da zan balonu..

Zan zemininde dünyasını kurguluyor, planlar yapıyor, ümitleniyor, korkuyor, karar veriyor, eyleme geçiyor..

Ne zaman Edille-i Nuriyeye..
Edille-i Şer'iyye'ye } vurup zanlarını bu zeminde tasih etme nisbetinde hakikate yaklaşmış olur.
Yoksa ümitsiz reca.. Reca.. Recasız ümit yoktur. (S:126)

❖ **Vücut mertbelerini ayırt edememekten..**

Yani: Güneş & ayna & aynadaki güneş & kağıttaki güneş.

Bunları karıştırma nisbetinde zann.. (İ.m:186)

❖ **Nokta-i istinad ve nokta-i istimdad nisbetinde zanlar meşru dairesinde kalır.**

Allah'a (cc) ve ahirete yakınlık nisbetinde zanlar hüsn- ü zanna döner.

İnsan mazisinden yine istikbali için korkar, endişe eder. Görünüşte maziden korkuyormuş gibi fakat aslında istikbaldeki faturasından korkuyor zannediyor. Bu noktadan zan geleceğe bakıyor.

Ama iki zamana da nüfuz ediyor. Fakat işlevi değil neticesi ürkütüyor..

Ahirete yakınlık nisbetinde.. Allah'a yakınlık ve ümit nisbetinde zanlar hüsn-ü zana döner.

Allah'tan (cc) ümitli ve iman-fikir ve hissi nisbetinde zanlar hüsn-ü zana döner.

Geçmişten elem ve tessür.. Gelecekte korkular ve havflar..

Allah'a yakınlık nisbetinde geçmişten rahat..
Ahirete yakınlık nisbetinde gelecekte ümitli.. } olur

❖ **CEHALET ve GAFLET** } **ZANLARIN ZEMİNİ**

❖ **Zan bazen zamanı, bazen de mekanı, bazen de ikisini birden ortadan kaldırıyor.**

Misal: şehid, öldüğü halde yaşadığını zannediyor..!

Rüyalarda, tefekkürlerde de mekan ortadan kalkıyor.

❖ **HİSSİYAT-I İNSANİYE RUH SEVİYESİNDE OLDUĞU, ÇIKTIĞI ZAMAN; hem mekan hem de zaman ortadan kalkıyor ve mazi ve müstakbeli hazıran görüyor.** Bulunduğu konuma göre kişinin zanları şekil aldığına göre, bunun zannı da mekansız, zamansız cinsinden oluyor. **Cennette de zan var. Fusus'ül Hikem'de..Cenab-ı Hakk (cc) cennette herkesin zannına göre Rububiyeti tecelli edecek..** (Ş:259)

E1: s1:

- *Esbaba mahkum olan..*
- *Esbabı merci bilen*
- *Esbabsız düşünemeyen*
- *Esbabın işletim sistemi olduğunu bilmeyen*

Esbabla müsebbebatı ayırt edemez. Etse bile esbabın arkası olan esbabsız tecelli olan; keramet ve mucizeyi, hususi muameleyi anlayamaz ve inkar eder. Sebebli icraat Bir de sebebsiz icraatı var Allah'ın. Sebeplere hapsolan bir dimağ kerameti ve mucizeyi anlayamaz. Ve herkesi de ahmaklıkla suçlar.

*İnayet var.. Bir de inayet-i hasa var.
Bir kurbiyet var.. Bir akrebiyet var..*

- ❖ **HŞ.44:** « hatta bu yeis ile başkasının lakaytlığını ve futuru » } *kendi tembelliğine özür zannedip*

- ❖ *Ye'is insanı → lakaytlığa ve → tembelliğe atar* } *Ve neme lazım der, «herkes benim gibi berbattır» diye şehamet-i imaniyeyi terkedip hizmet-i islamiyeyi yapmıyorlar.*

- ❖ *Ye'isin bir başka neticesi:*
herkesi kendisi gibi zannetmesidir.

- ❖ *Ye'is → şehamet-i imaniyeyi terkedip → hizmet-i islamiyeyi yaptırmıyor.*

Yeisin en kötüsü de:

« herkes benim gibi berbattır » demesi.

- ❖ **Mün.78:** *lezzet-i menhuse aldatmış..zanlarına vesile olmuş.*

- ❖ **S.T.I.39:** *ahmaklar seyyiatları ve sefahetlerini* } *mehasin zannedip*

❖ **S.126:** *hayata makine diyor:*

*Hayatınızın makinesinde dercedilen → şu nazik → letaif ve
→ şü hassas → maneviyat
→ şü muntazam → aza ve
→ şü mütecessis → alat ve
→ şü mütecessis → cevalar ve
→ şü mütecessis → cihazat ve
→ şü mütecessis → havas ve
→ şü mütecessis → hissiyatın* } *gaye-i yeganesi*

- ❖ **Mün.22:** *zannın menfisi: bir hazineye kağıt para girse, tüm hazineyi kağıt zannetmek.*

Veya bir bostana başka yerden girmiş çürük ve acı elmayı o bahçeden zannedip o bahçeyi de öyle zannetmek.

Yani zannın menfisi de müsbeti de genelleme oluyor.

En doğrusu muvazene ve muhakemeyi tesis eden edille-i şer'iyedir.

Zan aslında yerinde kullanılırsa ni'met-i İlahiyedir.

İnsanın hazır zaman ve mekandaki fikirlerini, hislerini ve haletlerinin kanatlarını açar ve insana zenginlik verir.

❖ **Su-i Zan:** bir hazineye hariçten kağıt para girse, tüm hazineyi kağıt zannetmek..

Veya bir bostana hariçten girmiş çürük ve acı elmayı o bahçeden zannedip..

Yani hüsn-ü zan veya su-i zannın büyük tehlikeleri genellemektir.

En doğrusu; edille-i şer'iyeyi elinden bırakmamaktır.

Zan aslında yerinde kullanılırsa ni'met-i İlahiyedir.

İnsanın hazır zaman ve mekandaki fikirlerini, hislerini ve haletlerinin kanatlarını açar ve insana zenginlik verir. (Mün.22)

❖ « hatta bu yeis ile

başkasının lakaytlığını ve
futurunu } kendi tembelliğine
özür zannedip

❖ Ye'is insanı → lakaytlığa ve

→ tembelliğe atar

} ve neme lazım der, «herkes benim gibi berbattır» diye
şehamet-i imaniyeyi terkedip hizmet-i islamiyeyi yapmıyorlar.

❖ Ye'isin bir başka neticesi:

herkesi kendisi gibi zannetmesidir.

❖ Ye'is → şehamet-i imaniyeyi terkedip

→ hizmet-i islamiyeyi yaptırmıyor.

Yeisin en kötüsü:

« herkes benim gibi berbattır » dedirtmesidir.

(HŞ.44)

❖ **GAFLET zannın zemini..(su-i zannın)**

(B.m:329)

« Mazhariyet-i esmadan ibaret olan meratib-i velayet »

Rehbersizlikten

→ makamların mertebelerini..

→ makamların dairelerini..

→ makamların cilvelerini

→ makamların derecelerini..

→ makamların esmanın meratiblerini

} karıştırmaktan ZANN

Her makamda esmaların hakikat meratibleri var.

Bazen makamların kendileri daireleriyle karıştırılıyor.

Velayetin sırrını kendinde hissetmiş daireleri var.

Makamlarını → daireleri

dairelerin → cilveleri

} var

makamların aynı zamanda → zilleri ve

→ gölgeleri

} var

M:447

Buradan shf 202 oku

❖ **Zan; kişiye geceyi gündüze, gündüzü geceye çeviriyor (S:660)**

❖ « Ye'is ve ümitsizlikle } zannediyorsunuz ki, »

Zan; *imkansızı* → *mümkün*
mümkünü → *imkansız* } kılar (H.Ş:37)

❖ İnsan kusurları muzam edip, cem edip genelleyerek zannı *su-i zanna* değiştiriyor, dönüştürüyor.
 insan ne gariptir ki Allah'a (cc) bilerek su-i zan edebiliyor..!

E1: 48 / 198

<p><i>Zilli</i> → <i>asıl</i> <i>Aslı</i> → <i>zill</i></p>	<p>zannederek alem-i şehadetin kabrine giriyorsun. tersini yaparsan; kabirden (zan kabrinden) çıkarsın. (Ni: 66)</p>
<p><i>ilmi</i> → <i>cehalet</i> <i>Cehaleti</i> → <i>ilme</i></p>	<p>çeviren zan (i.m: 199)</p>
<p><i>Tiryaki</i> → <i>zehir</i> <i>Zehiri</i> → <i>tiryaki</i></p>	<p>yapan zan (müh: 90)</p>

❖ « Gurur hastalığı veya Riya sebebiyle } Eslaf-ı izam hakkında isae-i zanda (genişlettilmiş) bulunmuşsun.»

❖ « Karnı aç olan bir kimse, bütün insanları aç zannettiği gibi, sen de sendeki gurur hastalığın ve riyan sebebiyle eslaf-ı izam hakkında isae-i zanda bulunmuşsun. Gözünü kapamakla yalnız ve yalnız kendi nefesine gündüzü gece yapmış olduğunu gördüm. »

Bazen hisler düşünceleri..

Bazen de düşünceler ve hayaller hisleri aktif ediyor.

Kişinin hisleri ve fikirleri ve düşüncesinin bütünlüğüne göre harici dünyayı aynen kendisi gibi görüyor.

Kendisinin manevi hastalığından dolayı diğer insanları hatta alimleri de öyle zanneder. Farkında olmazsa..!

(B.m: 109)

ilmi → *cehile*
Cehli → *ilme* } tebdil eden zan.. Çünkü zannın alt veri tabanında
nazarın → *mana-yı harfi ve*
 → *mana-yı ismi* } var

(B.m: 400)

❖ « Hadis-i kudsinin sırrıyla kafir

→ mevt ve
 → eceli } Öyle zannettiği için, Cenab-ı Hak da onun zannını ona ebedi bir azab şeklinde tasvir etmiştir.

☐ **Cenab-ı Hakkın Rububiyetinin meratiblerini bizim zanlarımız aktif ediyor.**

☐ **Yaşarken, hayattaki edilen muamele şuurlu veya şuursuz**

zannına göre olduğu gibi; mevt ve eceli de zannı gibi oluyor, olacak..!

(B.m: 470)

« sol tarafımda, → fırtınalı
→ dağdağalı } zannetiğim → uçurumlar
→ şahikalar } ise

Süslü
Sevimli
cazibedar } olan dağların arkasında → azim bir ziyafetgah,
→ güzel bir seyrangah,
→ yüksek bir nüzhetgah,
olduğunu
hayal meyal gördüm

« ve o müthiş → canavarlar ve
→ ejderhalar } Zannetiğim mahluklar ise
munis → deve,
→ öküz,
→ koyun,
→ keçi } gibi hayvanat-ı ehliye olduğunu gördüm. »

Nasıl gördü..? -Nazarını değiştirince zanları da değişiyor.

Bak insanın içsel alemini ne kadar birbirinden taban tabana farklı yapılandırıyor zanları.. **Zanlarını da nazarı..!**

Yani nazarı → mana-yı harfi
→ mana-yı ismi } bunlar herşeyi ters yüz ediyor.

(S:313)

❖ **Zannı etkileyenler** → **Gençlik sarhoşluğu, farkındalık**
→ **Gaflet, huzur**
→ **Mana-yı harfi ve ismi**
→ **Yaşlılık**
→ **insanın haricinde, insanın elinde olmayan**
hadiseler.. Örf, anane, kültür, mekan vs.'ler
→ **Vahy-i semavî**
→ **Haletlerinin değişikliği**

(S:330 – L:224)

❖ **Zanların temellerinden olan en mühimi; mana-yı harfi ve mana-yı ismi..**

(Br:342 – L:239 – İ.m: 128)

❖ **« Hayat zannetiğin hâlat, yalnız bulunduğun dakikadır. »**

Ömrün uzunluğu, kısalığı senin zannettiğin haletler kadardır.

Bazılarına hayat an kadardır. Ve andadır. Mazi ve müstakbel bunlar için ölüdür.

Sıralama şöyle → **Mana-yı harfi** ----> **Zanlarımızı**

→ **Zanlarımız da** ----> **Haletlerimizi**

→ **Haletlerimiz de** ----> **davranış ve gözlüğümüzü oluşturur. (S: 474)**

❖ Zanlarımızı su-i zanna daha çok taşıyan zahirdir.

Çünkü zahir aldatır. Zahir, hakikatin suretidir.

(S: 594)

❖ Hastalık ve musibet zahiriye değiştirdiğinden zannı da değiştiriyor.

(L:137)

❖ Zamanın uzunluğunu ve kısalığı → zanlarımız
→ hastalıklarımız } oluşturuyor

Hastalık, zamanı tutuyor, geçmesine müsaade etmiyor.

(B.m: 309)

❖ Mevt; insalık serüvenin bir parçası..

Bütünlüğün bir parçası. Hayattan farklı düşünme..

Resmin bütününe görmeyen bir parçasına, bir noktasına ve çizgisine mana veremez.

Mevtin manası: ta Mec'ul'den → ruhlar alemine → alem-i şehadete → kabirden → haşirden → sıratın → ebede giden yolculuğun bir hakikat parçasıdır. Mevti bu bütünlük içinde göremeyene kabus olur.

Oysa ruhlar alemindeki mevt, alem-i şehadette dirilmek.. Alem-i şehadetteki mevt ise alem-i gayba dirilmektir.

(E1:134)

❖ « duyguları, efkârları;

kainatın envar-ı marifetini getirdiği vakit,

nefsinde onu → tasdik edecek,

→ ışıklandırarak ve

→ idame edecek

} bir madde bulamadıkları için sönerler. Gelen herşey
nefsindeki renkler ile boyalanır. Mahz-ı hikmet gelse;
nefsinde, abesiyet-i mutlaka suretini alır. »

❑ Gözün kamera vazifesini yapar..

❑ Malumatları dimağa taşır..

❑ Dimağın yedi mertebesinin bende oluşturduğu mana-yı ismi ve mana-yı harfi sistemine girer..

❑ Burada gördüklerim işleniyor, formatlanıyor, uzantıları değişerek daha içsel (senin ötelere ve bedenindeki atomun boşluklarına taşıyor) aleminde kişiliğin imal ediliyor..

❖ Bazende örften gelen kontrolsüz hatıralar, menkıbeler veya hikayeleri dimağ alır, işler..

Dışarıya: ses, suret veya his olarak yansır.

Kendini veya edille-i şer'iyeyi bilmiyorsa buna:

Kah cinni..

Kah şizofreni..

Kah zanlar

} dünyası ortaya çıkar. Veya onlara hem zemin

hem de davetiye çıkarmış oluyorlar.

Bunlardan; kendini tanımak nisbetinde kurtulunur..

(S:538)

❑ Muh:59 « ya dimağında bir sofestai gizlenmiş karıştırıyor veyahut

kalbini delerek bir müsvesvis saklanmış, ihtilal ediyor..»

Bazen saklanan sofestayin zanlarını sana oluşturuyor.

Şizofreni zannın ifratı..Yoku var..veya görünenin olmayan mertebesini zannetmek..

❑ E2:155

Ervah-ı habiseler kendilerini ervah-ı aliye zannettiriyorlar.

Ervah-ı habise → kafir cinlere de deniyor

Hatta yalan söyleyip kendilerinin aliye olduğunu..

❖ **Zan:** doğru ve yanlış düşüncelerimizin ve fiillerimizin kökeni..

Hem düşmanların hem dostlarıyla amansız mücadelede olacaksın hem de onları ve mekanını tanımayacaksın..?

Burası ise; beden, cisim ve cismaniyettir.

Hani bir hadis-i kutside bil mana: Rabbini tanımak için kendini tanı.. Ta ki ahirete yakinin olması için bunda da kendini tanıma nisbetinden yakiniyetin olur. Allah'ı (cc) ve diğer iman esaslarının üstlerindeki örtü **zanlarımızı**.

Ötelere sordum !!!

Ahiret nerede ? Rabbim nerede ?

- **Elcevab:** bunu kim soruyor ? Ahireti kim arıyor ise onda..!

Çıkart kendini aradan zahir olsun yaradan tekerlemesi meşhurdur.

• İnsan şecere-i hilkatın çekirdeği değil mi..!

O zaman her şey çekirdekte var.

Yeter ki sana giydirilenden sıyrıl, çıkart onları..!

• Suret nerede ise hakikat da oradadır. Buz nerede ise, odun nerede ise, su da, nur da oradadır.

• Senelerce ahiretin üstünü açmak için uğraştım.

Meğer onu ben örtmüşüm...

Vücudumda bir sürü enerji paketleri varç spor yaparak üstlerini açtığım gibi.. Ortaya çıkan enerjiyle iş yaptığım gibi, inanın çok da rahatlıyorum..

Hem nükleer enerji atomu, maddenin nersindeyse, cehennem de dünyanın atomunun orasındadır.

Hem nasıl ki öfke, hased vs. Sıfatların ortaya çıktığında farklı şahsiyetin, karkterler ortaya çıktığı gibi. Aslında bunlar sana giydirilmiş.

❖ Su-i zannın altında → su-i ahlak var.

(B.m:462)

❖ **Gelecek endişesi yaşayan..**

Allah'a (cc) teslimiyeti az olma nisbetinde

kişi haber mübtelası olur.

(E1: 134)

❖ **Ahirete iman ettiği halde, dünyayı esas alanlarda:**

→ **dünyevi menfaat..**

→ **derd-i maişet endişesi**

→ **tul-u emel..**

→ **gelecek endişesi**

→ **zaruret var zannı..**

aktif olur ve insana kabir olurlar.

Aynı zamanda da su-i zan zemini ve sebepleri.. (E2:242)

❖ **Çoğu zaman ölçüsüz iyilik, kötülüğe sebep oluyor.**

Psikolojik bozuklukların kökeninde zanlar var..

İnsanın sırrı → zanlarıdır

insanları birbirlerinden ayırıp imtiyazlaştırırları → zanlarıdır

Allah beni yakarsa diye zanları olmazsa → günahlara dalıp boğulur.

Su-i zan olmazsa → sebeplere inemez kişi..

Ahlak → dimağda

Güzel ahlak → kalbte

Su-i ahlak → nefiste

(mün:16)

❖ **Yapılması gerekenler varken hüsn-ü zan edip çalışmamak, yapmamak, lakayd kalmak doğru değildir. Hüsn-ü zan edip aynı zamanda adetullah kaidelerine uymak..** (mün:15)

❖ « **Hüsn-ü zanniyla ve güzel fikriyle** » } **Olayların arkasını çözebiliyor. Ve hadisatın tazyiklerinden kurtulabilirler..** (S.36)

❖ **Bazen takva zanniyla şeytana maskara oluyoruz. Sünnet de ne varsa odur..**

Sünnet-i seniye'nin ifratı insanı zanlara, şüphelere ve vesveselere atar.

Amelini ve itikadını vasata getirme vesilesi: asrın müceddidlerinin kaideleri ve düsturlarıdır.

❖ **Zanı, zan etmek.. Şüpheden şüphe etmek.. Vesveseden, vesvese etmek** } **lazım ki bunlardan kurtulursun** (S:276)

❖ « **Güzel ahlakından neş'et eden hüsn-ü zanniyla** »

hüsn-ü zannın bir zemini de → güzel ahlak.

**Güzel ahlak
hüsn-ü haslet
hüsn-ü niyet
güzel fikri
hüsn-ü zan** } **bir araya gelirse tılsımlar açılır.**

- ZAN -

(video ders notları: 1 &6)

ZAN 1 (ders notları)

- %1 → ihtimali olan şeye → Vehim (aldatıcı olması)
- %2-50 → ihtimali olan şeye → Şüphe
- %50 → ihtimali olan şeye → Zan
- %90 → ithimale → Zann-ı galip
- %100 → olan ithimale → Bilgi denir

(ilm-i kelam alimlerine ait bilgidir)

TEFRİT	VASAT	İFRAT	
Gabavet	Hikmet	Cerbeze	(akıl)
Su-i Zan	Zan	Hüsn-ü Zan	(zan)

Hüsn-ü Zan → Tefrit & Vasat & İfrat mertbesi var.

Hüsn-ü zan'ın ifratı ilah olur (şeyhine ifrat derecede

hüsn-ü zan edince şeyhi ilah oluyor.

Vahdet-ül Vücut da buradan batmış)

Lübbü bulmayan → kışır ile meşgul olur.

Hakikati tanımayan → hayalâta sapar.

Sırat-ı müstakîmi göremeyen → ifrat ve tefrite düşer.

Muvazenesiz ve mizansız olan → çok aldanır, aldatır.

❖ Zan tek bir hakikat değil. Zan tablosundaki 4 sistemin toplamıdır aynı zamanda kaderin de zeminidir.

❖ **Zann'ın alt yapısı Vahid-i kıyasi'dir.** Vahid-i Kıyasi de 2 ana yapıyla işliyor (yani onların bütünlüğü): **Emr-i İtitbari** & **Emr-i Nisbi**.

Emr-i Nisbi: dış dünyadaki hakikat meratibleridir. Dış dünyadaki esmanın farklılığı & esmanın nihayetsiz meratibinden gözükken cilve, cemel, nakış, sanat bütünlüğü. Kişiyile alakası yok, bizim dünyamızın dışında. Mesela: «şu bina gecekonduya göre büyüktür» derken aynı bina Levent'teki gökdelene göre küçüktür.

❖ **Emr-i İtitbari:** dış dünyadaki esma meratibini içeriye alma tarafımızdır. Dış dünyadan alınan malzemeler (doğru veya yanlış) ve alınan o malzemeleri iç alemimizde değiştirme, şekillendirme, anlamlandırma, vasıta-vesile yapma tarafımızdır.

Meyelan ve tasarruf niçin emr-i nisbidir ? Dış dünya insana çok dayatıyor. Evamir-i tekviniye içinde: ihtiyaç, iştihak, incizab, meyil. Fıtratımdaki o meyil nasıl şekillenecek ? Dış dünya etiklemeyecek mi ? Harice göre etkilenecek. Dış dünyadan alınan o nisbi hakikatleri (kıyasla alındı, mutlak alamıyorsun) keser, biçer, boyarsın. 530 Sözlere'de diyor ki « **efkarları ve duyguları hariçten hakikatleri getirdikleri zaman içeride musaddık bulamadıkları için ya manasız olur ya sönerler veya abesiye-i mutlakaya inkılab eder..»** dış dünyanın kendisi emr-i nisbi değil: esmanın cilve, cemel, nakışı ve sanatı.. Her bir esmanın nihayetsiz tecellisi bu. Biz bunu içeri alırken kendi sistemimizin yapısına göre, meylene göre alıyoruz... İlim, bilgi, örf, anane, adet, başkası sana elbise giydirmiş.. Bunlar emr-i nisbi'yi etkileyen sebeptir. Bunlar dışarıdaki hakaik-i nisbiyelerdir (yani esmanın meratibi eşyayı derecelendirmiş: büyük, küçük, soğuk sıcak vs. gibi).. Ondan sonra meyelan aktif oluyor. Yani emr-i nisbi dış dünyadaki hakikat değil, Emr-i nisbi-i senin dışarıdakilerini içeri alma yöntemi. Yani eşyayı nefis-ül emirde olduğu gibi göremezsin.

ZAN 1 (ders notları)

❖ **İmanın şüphesiz ve vesvesesiz bir mertbesi var** → **Şuur-u İmandır. Bu mertbeye ilim ile değil Terkler ile varılıyor.**

İman → kalptedir. **Şuur-u imaniye ise latife-i insaniyede.**

❖ **Amel, ibadet, zikir** → **kalbi işletir**

Dimağ ise → **terkler ile çalışır**

❖ **Zannın düzelebilmesi için:**

1) Vehmine & Şüphene hakim olacaksın

2) Cehaletini (haddini) bileceksin.

3) Bilgiyi Edille-i Şer'iyye ile ilme dönüştürmek

Delil → haricidir (dimağ). **Burhan** → enfüse bakıyor. **Hüccet** ise genellenmiş.

❖ **Vesvese ve vehim şeytanların ve cinlerin iğfal ettikleri ruhun gayri meşru, bilâ-veled çocuklarıdır.**

(Ruhun 4 havassı

Vicdanın anasır-ı erbası)

- **L. Rabbaniye**
- **His**
- **Zihin**
- **İrade**

(bu 4 şey vicdanda anâsır olurken ruhta da havass olarak gözüküyor)

Dimağın meratibleri:

- **İtikat**
- **İltizam**
- **İz'an**
- **Tasdik**
- **Taakkul**
- **Tasavvur** → Zan & vehim
- **Tahayyül**

Dimağ ve Vicdan Kalpte'dir.

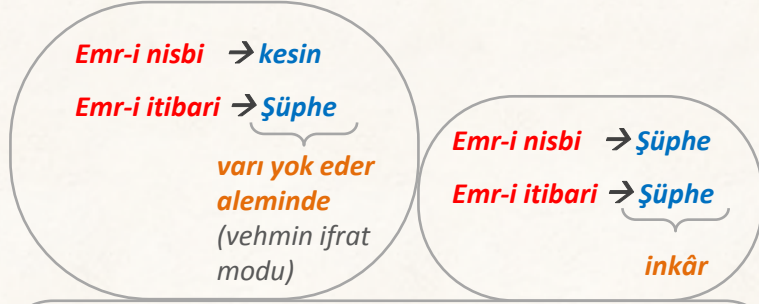
Dimağ → **makes-i efkar** (kalbteki fikirlerin ortaya çıktığı yer)

Vicdan → **mazhar-ı hissiyat** (ulvi şeylerin ortaya çıktığı yer)

Kalpte ayrıca Latfie-i İnsaniye var (L.Rabbaniyeden daha camî çünkü L. Rabbaniye vicdanda, diğeri kalpte)

Kalpte sadece bunlar yok; Sırr-ı insanî, Sır, hafî, ahfa..var

ZAN 2 (ders notları)

HÜSN-Ü ZAN → **Sünnet**

ZAN → **Fıtrattaki** → **Heves**

→ **Asab**

→ **Damar**

→ **Tabiat**

→ **Şuursuz kör**

hissiyat

**Manevi nefs-i
 emmare**

SU-İ ZAN → **Şeytanda**

- ❖ **Zanın** → **Evveli:** **Ahlak. Huy. Tabiat.**
- **Ahirisi:** Kazanımlarının bütünlüğü olan **enfüs alemi.**
- **Zahirisi:** Kişinin **içsel alemini** kısmen ifade eden fiiliyatı, yaşantısı
- **Batınısı:** Dimağındaki **emr-i nisbilerin** ve **emr-i itibarilerin. Niyet. Nazar.**

HASTALIKLAR & ÇARELERİ

- ❖ **Ye'is** → **1. hatve**
- ❖ **Ucub** → **2. Hatve**
- ❖ **Gurur** → **3. Hatve**
- ❖ **Su-i Zan** → **4. Hatve**

Müfritane → **iritbat**

→ **ihlas**

→ **hüsn-ü zan**

**lazımdır. Onda terakki
 etmeliyiz. (Nihayetsiz hüsn-ü
 zan hadis-i şeriflerde geçiyor)**

Hüsn-ü zan yerine ki,

bundan üstün → **Sadakat**

→ **Sebat**

→ **Müfritane irtibat**

→ **Sadakat**

→ **ihlas**

❖ **Zanı su-i zanna**

çevirenler → **Enaniyet ve**
 → **Gaflet**

❖ **Seciyey-i İslamiye olan** → **İnsaf ve**
 → **Hüsn-ü Zan**

Hüsn-ü Zan → **Zemin**

→ **Ayna**

→ **Gözlük**

oluyor

❖ **Aklı hareketsizlikten kurtaran** → **Şüphe**

ZAN 3 (ders notları)

Fikrin yeri → Tasavvurdadır

Şüphenin yeri → Tasavvurdadır

Dalaletin yeri → Tasavvurdadır

Zannın yeri → Tasavvurdadır

Şüphe

Tefriti

Şüpheyi
inkar
etmektir

Vasatı

Şüpheyi şüphe
bilmekten,
hakikatin zemini
olmuş olur

ifratı

Şüpheyi
şüphe
bilmemektir

▪ **Hayat içinde hayattır** → **hüsn-ü zanla**
→ **emeli.**

▪ **Saadet muharibi** → **Su-i zan**
hem de hayatın katili → **ye'istir**

▪ **Hayatın içinde** → **hüsn-ü zan**
hayattır → **emeli**

Dalalet fikirdir,
Zulmet kalbîdir,
İsraf cesedîdir.

ye'isle
su-i zandır

Sıkıntının
menbaı
(S:726)

Halbuki → **hüsn-ü zanla,**
→ **muhabbet ve**
→ **vahdetle**

memuruz

Sanki vücudu ademe..
Ademi vücuda çıkarıyor

Zann

Su-i Zan da insanı → **hem kör**
→ **hem sağır**
→ **hem dilli hem dilsiz**
→ **hem ahmak**
→ **hem enaniyet budalası**
→ **hem hukuk-u ibadî tahrip eder.**
→ **hem hukuk-u umumiyyeye tecavüz eder**
→ **hem İhlâsı, Uhuvveti ve Tesanüdü kırar**
→ **hem umum kardeşlerin hukukuna tecavüz**
→ **hem hizmet-i Kur'aniyenin hizmetine taarruz**
→ **hem hakaik-i imaniyenin kutsiyetine hürmetsizlik**

(E1: 127 / 378)

ZAN 3 (ders notları)

Nefsin dört hastalığı ve çareleri:

- Su-i Zan → 4. Hatve
 Ucub → 2. Hatve
 Gurur → 3. Hatve
 Ye'is → 1. hatve

- ❖ Su-i zandan kurtulmanın çaresi ise → Herşey nefsinde mana-yı ismiyle fanidir,
 → mefkuttur (var zannedilen)
 → hâdistir
 → madumdur (yok olan)

bilirse ayinedarlığını bilhakkın yerine getirir

- ❖ Su-i Zanna nefsi iten sebepler → Nefs kendini serbest ve
 → müstakil ve
 → bizzat mevcut } bilir

- Su-i Zan aynı zamanda: Vucudu → Adem
 Ademî → Vücut } yapar

Su-i Zannın ifrat mertebesidir ki;
 « mabuduna karşı adavetkârane bir isyanı taşıyor.»
 (S:478) – (İ.m: 226,262)

SU-İ ZAN KENDİ HALETİNİ TEŞMİL EDİP, HERKESİ KENDİ GİBİ ZANNETTİRİR. (Bm:179/375)

- ❖ Zannıyla kendine güvenir. O zaman da;
 yıldız böceği gibi bir şahs-i ziyayı vücut,
 nihayetsiz zülûmat-ı adem ve firakları } içinde bulunur, boğulur.

- Kişi kendini bilse,
 → Vücut verse
 → Vücut-u şahsisine güvense
 → mucid-i hakikiden gaflet etse

Su-i zannına sebep olur.
 Yani su-i zannın zeminleri.

- ❖ Su-i Zan → su-i tefehhüme sebep olur.
 (Br: 180 / 375)
- ❖ Hüsn-ü Zan → güzellikler arasında bağlıdır
 Su-i Zan ise → sistem bütünlüğüne parça parça, tek tek yapmaktır. (Br: 269 / 376)
- ❖ Hüsn-ü Zan → kişilere kıymet ve makam verir
 Kur'an dellalığı adına kabul edilebilir (K:15)
- ❖ Hüsn-ü Zannın içinde de ifrat tefrit mertebesi var ki, bunu da hakperest zatlar yaparlar.
 (K: 249 / 376)
- ❖ Zan: belirlenmemiş zemin.
 Şekil almamış malzemeler
 (E1: 16 / 376)

- ❖ Hüsn-ü Zan etse..
 Bizzat nefsi hiç olduğunu..
 Mucid-i hakikin bir ayine-i tecellisi bulunduğunu gördüğü vakit

ZANLARI vasata gelir.
 Ve BÜTÜN mevcudatı ve NİHAYETSİZ vücutu kazanır

ZAN 3 (ders notları)

❖ **29. Mektub: Su-i zan nefsin manevi bir hastalığı. Hatveler ona nasıl çare oluyor ?** Önce 4. Hatve nasıl bir ders veriyor anlaşılması gerekiyor. 4. hatve nefsi tahlil ediyor. **Nefsin şöyle bir anlayışı var: kendisini Serbest, Müstakil ve Bizzat Mevcut bilir.** 4. Hatvedeki ayet çok manidar «**Cenab-ı Hakk'a bakmayan ciheti helak olacak**». Ademî ve Cenab-ı Hakk'a bakmayan vecih olduğu için bu cihetiyle hiçtir diyor. **Nefis kendini böyle bildiğinden dolayı Rububiyet dava eder, mabuduna karşı adâvetkârâne isyan taşır. Böyle bir itikada, anlayışa sahip bir nefsin özelleği ise Su-i Zan'dır.** Hüsn-ü zan edemez, nasıl edecek ki ?

«**İşte, gelecek şu hakikati derk etmekle ondan kurtulur**». **Hakikati derk ederse** şunlardan kurtulacak: «**Serbest, Müstakil, bizzat Mevcut bilmekten**». Kurtulduğundan dolayı otomatik olarak «**Rububiyet dava etmek ve Adavet ve İsyân taşımaktan da vazgeçecek**». Terbiye olacak yani. Kalın Mesnevi'de diyor ki **Terbiye olmadan önceki halete düşer olan** -miri malından bir şey çalan başkalarının da çalmasına mücade ettiği gibi – **bu sefer herkese bunu teşmil ediyor..herkes de kendi başına müstakildir diyor.** (Bm:179/375)

❖ «**Herşey, nefsinde mânâ-yı ismiyle fânidir, mefkuttur, hâdistir, mâdumdur.**» Burası ayının zamanda yukarıdaki ayetin manasını ifade ediyor.«**SERBEST, MÜSTAKİL VE BİZZAT MEVCUT BİLMEK**».. **Hakikatte böyle bir şey yok..nefsin kendi aleminde var.. Nefis bu cihetiyle «FÂNİDİR, MEFKUTTUR, HÂDİSTİR, MÂDUMDUR » «Herşey, nefsinde mânâ-yı ismiyle» dediği yer ademî tarafı, dünyanın 3. yüzü, kesret trafi, Cenab-ı Hakka bakmayan ciheti yani.**

«**Fakat mânâ-yı harfîyle ve Sâni-i Zülcelâlin esmâsına âyinedarlık cihetiyle ve vazifedarlık itibarıyla şahittir, meşhuddur, vâciddir, mevcuttur.**» yani: **şahit → gören, görür. Meşhud ise → görünür, gösterir. 312 Sözlere «okur ve okutur. Şuur-u imanî ile okur ve okutur...»** yani ayinedarlık ve vazifedarlık itibarıyla «**Şahittir ve Meşhuddur**». Yani Cenab-ı Hakkın kainattaki tasarrufu var, o tasarrufu görüyor, gösteriyor. O gördüğü şeye şahitlik yapıyor. Mesela insan bir su içer lezzet alır, lezzet-i mukaddeseye şahit olur. Lezzeti alır müstakil ama Allah ile düşünürse **Şahit olur**. İnsan sadece **Şahitlik ve Meşhudluk** makamında, yoksa lezzeti alan insanın kendisi değil. Şahit oluyor sadece. Yani sana bütün Esmasını ihsas ettiriyor. Mesela sen ve o bir mesele konuşuyorsunuz ben ona şahit oluyorum. Su ve beden lezzet alıyor, ben başka birisiyim bunun lezzet aldığına şahit oluyorum. Yani hakikat noktasında bir Zahir bir Batın var. Zahirde ben lezzet aldım, dilim lezzet aldı. Cenab-ı Hak lezzet alma kabiliyetini koymuş, yoksa şahitlik yapamaz.

Su ve dilde lezzet yok ikisi birleşince o anda lezzet-i mukaddese, Şuunat-ı Zatiye tecelli ediyor. İnsan eğer mana-yı ismide kalırsa «ben alıyorum lezzeti» der. Şefkat, muhabbet bendedir der. Kendisine verir. **Ama manay-yı harfîne geçiş yaparsa, bu müstakiliyetten kurtulursa o zaman O'nun tecellisini, cilvesini görecek. Yani Şuunat-ı Zatiye'nin nefiste dahi bir tecellisi var.. Onu görecek.** 18. Mektub'ta 7 tane vasıf sayıyor: **şefkat, muhabbet, sürur, şevk, lezzet, memnuniyet, iftihar.** İnsan bunda sadece ayinedarlık yapıyor. **Sadece gösteriyor. Ama mana-yı harfîne geçiş yaparsa kendin gösteren bir ayna olduğunu telakki, itikad edecek.** Ama mana-yı isminde kalırsa kendisinin olduğunu zannediyor. **Şahid → gören ve görüyor. Meşhud → görünür ve gösteriyor.**

İnsan mahiyeti itibariye «**acz, fakr, naks ve kusurla yoğrulmuş**» diyor 30. Sözde. Ama «**Cenab-ı Hakkın icadıyla bir mahluktur, Vâcib-ül-Vücûd'a nispeten çok zayıf bir vücudu var**» diyor Mesnevi-i Nuriye'de. **Nihayetsiz aciz, fakir, nakıs bir mahluktur kendi mahiyeti itibariyle.** Fakat böyle bir mahiyete Cenab-ı Hak öye bir cihazat koymuş ki bütün esma ve sıfat ve şuunatını anlayacak donanıma sahip. «**fenay-ı nefisten sonra ubudiyet ile besatet peyda eder**» der tarikat için. Fakat «**Sahabeler tezkiye tathirden sonra şükrün ve hamdin aksamına daha ziyade mazhar olmuşlardır**» diyor. **Sahabelerde nefsi öldürmek değil terbiye etmek var. Yani hiç yememek, uyumamak yok, ihtiyaç kadar yemek ve uyumak var. Nefis bu şekilde terbiye olunca ayinedarlık cihetiyle Şahit ve ayinedarlık itibariyle Meşhud makamında.** Mana-yı harfî cihetinde vücudu vardır, Mana-yı ism cihetiyle vücudu yoktur.

❖ Şahit ve Meşhud arasındaki fark: **Nefis gören ve gösteren..şahit.. Mana-yı harfî cihetine geçerse.** İnsan Allah'ı (cc) hem örten hem açandır. **Mana-yı ismi ile örtüyor: Allah'ın tasarruflarını kendinden biliyor «ben» diyor.** Fakat Mana-yı harfî ile gösterendir. Tecelli ayrı tezahür ayrı. Miraç bahsinde diyor: «**tecell-i azam tezahür etmiştir Peygamberimizde (asm)**». **Cenab-ı Hakkın tüm esması insanda tecelli ediyor ama tezahür meselesi farklı. Mana-yı harfî ile tezahür ettirebiliyor insan. Yani var olanı göstermek.** Bir insan, adil olduğu zaman Adil isminin cilvesini tezahür ettirir.

❖ **Meşhud ise gösterme. Görünür ve gösterir.** Kendisinde ceryan edene Esmâ-i İlahiyenin bütün cilvelerine şahittir. **Görür → Şahit. Gösterir → meşhud.** Ama bunlar Mana-yı harfî ile oluyor. **Mana-yı ismi ise bütün bunları kendi aleminde gizliyor. Hepsine «ben» diyor.** Oysa kendi hakiki mahiyeti itibariyle acz, fakr, naks ile yoğrulmuş. **An be an Cenab-ı Hakkın tasarrufu var insanda. Getiren, götürren, düşündüren hep Cenab-ı Hakkın tasarrufu..zamansız. Bunlar Mana-yı harfî ile anlaşılıyor. Nefis kendisine müstakil baktığı zaman bütün bunların hepsi gizleniyor (yok olmuyor), hepsini kendine veriyor. «vücut-u insanı bel' eder (yutar, içeriden dışarıya doğru). Bütün letaifi ile Ene olur. Latife, hissiyat, duyguların herbiri müstakil bir ene oluyor. Enaniyeti yapan da nefistir.** 13. Lem'ada «**şeytan nefsin enaniyetini tahrik eder**» der.

24. Söz, 2. Dal'da «**nefisteki Ene'yi yırt, Hüve'yi göster**». Yani enaniyetin **mana-yı ismi cihetini nefis kullanıyor. 30. Sözde enaniyetin mana-yı harfî cihetini anlatıyor. Mahiyet-i insaniye; mahiyeti insaniyedeki enaniyetin mana-yı harfî ciheti.. Tafisilatını 11. Söze havale ediyor. Mana-yı ismi cihetini nefis kullanıyor.** Nefis çok camî bir mahluk..cihizat-ı kesire var diyor Üstad. **Bunu anladığı zaman mana-yı harfî cihetine geçiş yapıyor. « Şu makamda tezkiyesi ve tathiri (kendini serbest, müstakil, bizzat mevcut bilmekten nasıl kurtulacak ?) şudur ki: Vücudunda adem, ademinde vücudu vardır. Yani, kendini bilse, vücut verse, kâinat kadar bir zulûmat-ı adem içindedir. Yani, vücut-u şahsîsine güvenip (kendini serbest, müstakil, bizzat mevcut biliyor) Mûcid-i Hakikîden gaflet etse (Üstad hazretleri cümle izahı içerisinde izahat yapıyor. Yani, yani ile),**

❖ **yıldız böceği gibi bir şahsî ziya-yı vücudu** (yıldız böceği - şahsî ziya nedir ? **Mana-yı ismi ile yaşadığı 50-60 senelik hayat bir şahsî ziyadır.** Yıldız böceğinin ışığı yanıp söner. Yanıp sönme anlık, saniye bile değil. O yanıp sönmedeki an 60 senedeki mana-yı ismi ciheti. Mana-yı ismi cihetiyle bir an.. yanıp sönüyor..yıldız böceği gibi.

ZAN 3 (ders notları)

❖ Mana-yı ismi cihetiyle olan, kendisine müstakil, mevcut bilmesiyle dünya hayatı sonsuz hayata nisbeten o kadar. Yani sermedi güneşi göre yanıp sönüyor o kadar. Tasavvurundaki hususi dünyası olan zan) **nihayetsiz zulümât-ı adem ve firaklar içinde bulunur, boğulur (akıl, kalb, ruh..maneviyat noktasında firaklar ve ademler dünyada da var. Ahirette ise cismani olarak da olacak.** Dünyada ruh ve kalp noktasında zülumat içerisinde ahirette ise cismaniyeti ile beraber olacak. Buraya kadar mana-yı ismi anlattı tekrar mana-yı harfe geçiyor). **Fakat enâniyeti bırakıp** (yani müstakil ve bizzat mevcut birisi değilim. Bu enenin kendisi. Enaniyeti yapan kim ? - Nefis) **bizzat nefsi hiç olduğunu** (hiç olmak tabirinden mahlukiyetini nefyetmek anlaşılırsa Vahdet-i Vücut meşrebi rengini alır insan. **Nihayetsiz acz, fakr, naks ve kusur anlaşılması gerekiyor..hiç demek bu. Yoksa Cenab-ı Hakkin icadı ile mahluktur. Hiç olduğunu bilmek demek acz, fakr, naks ve kusurunu bilecek.** «Nihayetsiz»den maksat varlığını nefyetmek değil yani)

❖ **ve Mûcid-i Hakikînin** (Mana-yı ismi ile Benim vücudum, müstakiliyetim yoktur, mevcut ve serbest de değilim) **bir âyine-i tecellîsi bulunduğunu gördüğü vakit** (bu vakit çok önemli. Külliyyatta bu vakit tabirini toplasak çok acayip manalar çıkar. Üstad der ki 173 Lem'alar'da: «**her vakit nihayetsiz kusurlarımı, hiçliğimi görüp, istiğfarla teselli bulup, halklardan ihtiram değil, dua istiyorum**» Üstad'da meleke olduğundan dolayı bunu her vakit görebiliyor. Gördüğü zaman o insanın yapacağı herhangi bir enaniyet herhangi ters bir şeyi hemen yakalıyor, görebiliyor. Cisim, cismaniyet, beden. Şu ampul gözün görme kabiliyetinden hızlı yandığı için (saniyede 60 kez yanıp sönüyor) onu devamlı yanıyor zannediyoruz. Zan. Oysa her bir an vardır. Anları toplarsak zaman oluyor. Yok olup var oluyor. Var olup-yok olmadaki «var olan» bedendir, vakittir. Andaki sen. Bu haletin her an değişebiliyor. **Gördüğü vakit..yani o bedeni gördüğü vakit. Görmediği vakitler de var.**

Yani semadaki devamlı güneşle aynadaki güneşi görüyor. Kopuk değil yani. Devamlı onunla ben varım. Eğer o yanıp sönmeyi görürsen semadaki güneşi kabul edersin. Kendisinin an be an var olup-yok olduğunu görünce semadaki güneş zaruri, kendi vücudundan daha zaruri oluyor. Aynda güneş gözüküyor, ayndaki güneşten daha zaruridir görmediğim semadaki güneş. «**gördüğüm vakitteki**» o halet, eğer o vakit, o anı yakalarsa: o an olduğunu, ani bir vücut olduğunu yakalarsa kendi vücudundan daha kesin Allah'ın vücudu çıkıyor. «**onun vücudu semavatın vücudundan bin defa daha kat'idir**» diyor Ayet'ül Kübra'da)

❖ Yani insan kalben kendi vücudunun varlığını şüphesiz görebiliyor ya, hissediyor (ama daimi zannediyor) Allah'ın (cc) varlığı da öyle oluyor. Her an var olup yok olduğunu fark ettiği an, o vücudun 2. bir vücuda ihtiyacı yok mu? Sen daha var olanı, her an var olup yok olduğunu anlamıyorsun, onun sahibi olduğunu nasıl anlayacaksın? İşte bunu bilgi o haletin adı 2. vücudu ortaya çıkarmasına sebeptir. «**bildiği vakit derken**» o var-olup yok olmaların arasındaki an. Vücut değil. Mesela dişin hiç ağrımasa dişinin varlığından habersizsin. Ama Cenab-ı Hak bir ağrı verince dişim varmış diyorsun. Vakit → Var olup yok olmanın arasını bitştirmeyen şey. Tam orada adem oluyor. Adem vücut, vücut adem. İşte Muhyiddin Arabî bunu göremedi. Her an ilimden-kudrete, kudretten-ilime gidiyoruz. O adem ve vücut arasını bozan bizim şuuru muza bir kelime kullanmış -**vakit**. Çömleği çömlek yapan içindeki boşluktur. Boşluğu kaldırırsan çömlek yoktur.

❖ «**..Mûcid-i Hakikînin bir âyine-i tecellîsi bulunduğunu gördüğü vakit..**» Bu tecelli var daim, sen bunu «**gördüğün vakit**» mana-yı harfî içerisinde oluyorsun. Görmediğinde Mana-yı ismindesin. Gördüğün zaman mana-yı harfî. Bunu gördüğü zaman «müstakiliyet, serbestiyet, bizzat mevcut olduğunu» bilmez. **Nefis terbiye ve tezkiye olmuş olur.** «**..gördüğü vakit bütün mevcudatı ve nihayetsiz bir vücudu kazanır.**» İnsan neydi? 4. Şua'da ve 169'da Üstad: «**bu zerrecik vücudum hadsiz bir vücudun âyinesini**». Büyük Mesnevi-i Nuriyede «**insaniyetin verilmesiyle bil-kuvve bir küll hükmünde**» insan. Kuvvede külliyyet var. «**zerrecik vücudum hadsiz bir vücudun âyinesini**» → **bil-kuvve olarak nihayetsiz bir vücudun ayinesi. Burada mana-yı harfine geçiş yaptığı zaman, O'nun tecelli-i ayinesi olarak kendini «gördüğü vakit» artık bu «müstakil, serbest ..mana-yı ismi ciheti olan kendini mevcut bilme» itikadını yıkarsa, bu yanlış itikadını izale ederse bil-kuvveden bil-fiile çıkıyor.**

Zaten şu zerrecik vücudum hadsiz vücudun ayinesiydi ve nihayetsiz inbisat ile hadsiz vücutları kazanmaya vesile dedi. Mana-yı harfî ile fikir noktasında önce inbisat etmesi.. Bu mana-yı harfine geçiş yaparsa..bu çok önemli bir nokta...O zaman ne olur? Inbisat eder. Nasıl inbisat edecek? 23. Sözde «**imanın ziyası ile, islamiyet suyu ile ubudiyet toprağı altında evamir-i Kur'aniye intisab ile neşv-ü nema bulur**» diyor. O zaman inbisat olur. **Ama mana-yı harfine geçiş yapması gerekiyor. Mana-yı harfine geçiş olmadan ibadetin dahi nakıs, ruhsuz, yetersiz oluyor. Çünkü yine şirk-i hafide kalmış oluyor. Mana-yı harfide insan bil-kuvve tahayyül ve tasavvur olarak her yerdeyken bil-fiil her yerde oluyor. Güneş nim-nurani olduğu halde bir çok yerde bir anda ısı ve ışığı ile tasarruf ettiği gibi.. Ama insan tam nurani. Ama mana-yı ismiden dolayı sadece bir yerde kalabiliyor. Bil kuvve olarak her yerde olabiliyor, bil-fiil olamıyor.**

Mana-yı harfine geçiş yaptığı zaman insan ibadette hassasiyet peyda eder, ibadette şuurlu, ruhlu olur. Allah'ın bir emrine muhalefetine vicdanı şiddetli elem verir, mütessir, mütellim olur. Nasıl ben Allah'a muhalefet ettim diye. Hataya düşecek fakat düştüğü hayatı hemen fark ediyor. Suiya düşüyor boğulmuyor ama çıkmazsa boğulur. İnsan bir hata yapsa hemen onu fark ediyor, kendi dünyasında şiddetli elem çekiyor, terk edemediği yapmadığı şeyden dolayı, mana-yı harfine geçiş yaparsa. Geçiş yapmazsa zaten öyle bir sıkıntı, hassasiyet de zaten olmaz. 23. Mektupta «düşman istersen nefis yeter**» diyor. 24. Sözde «**nefis mutmain olduktan sonra acımalı, şefkat etmelisin**» diyor. Terbiye olana kadar su-i zan edilir nefse. Üstad der ki «**ben kerdeşlerim gibi nefsimi hüsn-ü zan etmiyorum**» diyor. Terbiye olduktan sonra acımalı, şefkat etmelisin diyor. Bu anlaşılırsa, yaşansa o zaman hastalık izale olur.**

❖ **Su-i zannın menbai → mana-yı ismi.**
Hüsn-ü zannın menbai → mana-yı harfî diyebiliriz.

❖ «**Nazarında fena bir memlekete düştü.**» Niyeye düştü? **1-Hodgam, 2-Hodbin, 3-Hodendiş, 4-Bedbin.**
Bu 4'ü bir araya gelirse su-i zanni, dünyasını, balonunu oluşturuyor.

Cevâb 2: Sevgili kardeşim! Riyâzetler çekmenin bu yolda yasak olduğunu yazıyorsunuz. Riyâzetlerin bu yolda zararlı bilindiğini nerede işitdiniz? Bu yolda, **nisbeti hep korumak ve sünnet-i seniyyeye uymak** “alâ sâhibihessalâtü vesselâmü vettehiyye” ve hâllerini örtmeğe çalışmak ve orta hâlli yaşamak ve yiyecekde, giyecekde ve herşeyde orta hâli gözetmek vardır. **Bunların hepsi, riyâzât-i şâkka ve mücâhedât-i şedidedir. Câhiller bunları riyâzet saymazlar. Mücâhede bilmezler. Bunlara göre, riyâzet ve mücâhede, yalnız açlık çekmektir. Çok aç kalmağı pek kıymetli sanırlar. Çünkü, hayvanlar gibi yaşayan bu kimseler, yimeğe, içmeğe çok önem verirler. Hep bunları düşünürler. Bunun için, yimemek, içmemek bunlara ağır riyâzet görünür ve sıkı mücâhede olur. Bu câhiller, nisbetin hep korunmasına ve sünnete uymağa “alâ sâhibihessalâtü vesselâmü vettehiyye” ve benzerlerine hiç kıymet vermezler. Bunun için, bunları yapmamağı çirkin görmezler. Yapmağa çalışmağı da riyâzetden saymazlar.**

Görülüyor ki, bu yolun büyüklerine, hâllerini örtmeğe çalışmak ve câhillerin kıymet verdikleri riyâzetleri yapmamak lâzımdır. Böyle riyâzetleri câhiller beğenirler. Aralarında yayılarak şöhrete ve âfete sebep olur ve sonu kötü olur.

Resûlullah, **(Dinde ve dünyâda parmakla gösterilmesi, insana kötülük olarak yetişir. Bundan ancak Allahü teâlânın koruduğu kimse kurtulur)** buyurdu.

Bu fakîre göre, uzun açlıklar çekmek, yemekde ve içmekte orta dereceyi gözetmekten çok dahâ kolaydır. Pek hafif olur. Orta hâli gözetmek riyâzetinin, çok aç kalmak riyâzetinden dahâ üstün olduğu meydândadır. Yüksek babam “kuddise sirruh” buyurdu ki, (Sülûkü anlatan bir kitâbda görmüşdüm. **Maksada kavuşmak için, yemekde, içmekte orta dereceyi gözetmek yetişir.** Bunu gözetince ayrıca zikir ve fikr lâzım olmaz). Sözü doğrusu da budur. **Yiyecekde, giyecekde ve her işde orta dereceyi gözetmek çok iyidir.** Fârisî beyt tercemesi:

**Ağzından taşacak kadar çok yime,
açlıktan ölecek kadar az yime!**

Hak teâlâ, Peygamberimize “aleyhi ve alâ âlihissalâtü vesselâm” kırk erkek kuvveti ihsân eylemiştir. Bu kuvveti ile ağır açlıklara dayanırdı. Eshâb-ı kirâm da, insanların en iyisinin sohbeti yardımı ile “aleyhi ve alâ âlihissalâtü vesselâmü vettehiyye” bu yüke katlanırlardı. Bu yüzden işlerinde ve çalışmalarında hiçbir bozukluk ve gevşeklik olmazdı. Aç iken muhârebede düşmana öyle güçlü saldırdılar ki, tok olanlar bunun onda birini yapamazlardı. Bunun içindir ki, sabr eden yirmi kişi, ikiyüz kâfire gâlib gelirdi. Yüz kişi de, bin kişiye galebe çalardı.

Eshâb-ı kirâmdan başkaları, öyle aç kalsalar, edebleri ve sünnetleri yapamaz olurlar. Belki çok olur ki, farzları yapamaz hâle gelirler. Gücü yok iken, bu işde Eshâb-ı kirâma benzemeğe kalkışmak, kendini sünnetleri ve farzları yapamıyacak hâle sokmak olur.

İşitdiğimiz göre, Ebû Bekr-i Sıddîk “radiyallahü anh” O Server gibi “aleyhi ve alâ âlihissalâtü vesselâm”, hergün oruc tutmak istedi. Za’îfledi, tâkati kalmadı. Birgün yere yıkıldı. O Server “aleyhi ve alâ âlihissalâtü vesselâm” buna üzülerek, **(İçinizde benim gibi kim vardır? Rabbimin huzûrunda kalırım. Oradan yerim ve içerim)** buyurdu.

Görülüyor ki, gücü yetmediği şeyi yapmağa kalkışmak iyi değildir.

Eshâb-ı kirâm, insanların en iyisi kadar “aleyhi ve aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” açlığa dayanamadılar ise de, **onun sohbetinin yardımı ile uzun açlıkların zararlarından korunmuş idiler. Başkaları, onlar gibi korunmuş değildirler.** Bunu şöyle açıklarız: **Açlığın safâ verdiği, temizlediği meydânda birşeydir.** Çok kimselerin [Sâlih olan mü’minlerin] kalbine safâ verir. Çoğunun da [Kâfirlerin ve dünyâya düşkün olan mü’minlerin] nefesine safâ verir. **Kalbin safâ bulması, insanı doğru yola götürür ve nûrlandırır.** [Âlem-i emrdeki nûrlar, feyzler, hidâyet hâsıl olur.]

Nefsin safâsı, dalâlete sürükler ve zulmeti arttırır. [Nefs, âlem-i halkdan olduğu için, âlem-i halkdaki, bilinmiyen, gayb olan, gizli olan, çalınan şeyler, hastalıkların teşhîsi, tedâvîsi, cin ile tanışma gibi şeyler hâsıl olur. Böyle kâfir ve sapık kimseler, müslimânların îmânlarının bozulmasına sebep olurlar.] Ahmak Eflâtun, nefsinin safâsına güvendi. Hayâline gelen görüntülere uydu. Bunları değerli birşey sanarak, kendini beğendi. Hazret-i İsâ “alâ nebiyyinâ ve aleyhissalâtü vesselâm” Eflâtun zemânında Peygamber olmuşdu. Rûhullah olan O yüce Peygambere inanmadı. **(Biz gericilikten kurtulmuş kimseleriz. Bizi doğru yola götüreceğ öndere ihtiyâcımız yoktur) dedi.** Eğer kalbini karartan safâsı olmasaydı, hayâlindeki sûretlere aldanmaz, se’âdete kavuşmaktan geri kalmazdı. Maksada ulaşmasına engel olmazlardı. **Bu karanlık safâyı görerek, kendini nûrlu sandı. Bu safânın, nefsi emmârenin ince kabuğundan içeri giremediğini, nefsinin eskisi gibi kirli, pis olduğunu anlayamadı. Nefsinin ancak, şeker kaplanmış necâsete döndüğünü göremedi.**

Kalb böyle değildir. **O, yaradılışda temizdir. Nûr ile doludur. Yalnız, karanlık nefse yakın olduğu için, üzeri kararmış, kirlenmiştir. Az bir tasfiye, temizlemek ile, üzerindeki pas giderek, eski hâline döner.** Nûr ile dolar. **Nefs ise, yaradılışda karanlıktır, pisdir. Kalbin emri, idâresi altına girmedikçe, dahâ doğrusu sünnete uymadıkça, islâmiyyete sarılmadıkça “alâ sâhibihessalâtü vesselâmü vettehiyye”, hattâ ve hattâ, ancak Allahü teâlânın ihsânına kavuşmadıkça, tezkiye bulamaz, içerden temizlenemez. Yaradılışındaki pislikten kurtulamaz.** Se’âdete, iyiliğe eremez. Eflâtun, hiç akli ermediği için, nefsinin safâsını, İsâ aleyhissalâma inanan kalbin safâsı gibi sandı. O îmânlı kalbin sâhibi gibi, kendini de, nûrlu ve temiz gördü. Bunun için de, O yüce Peygambere “alâ nebiyyinâ ve aleyhissalâtü vesselâm” uymak ni’meti ile şereflemedi. Sonsuz felâkete sürüklendi. Böyle belâyâ düşmekden Allahü teâlâyâ sığınırız!

Açlığın böyle zararı da bulunduğu için, bu yolun büyükleri “kaddesallahü teâlâ esrârehüm” açlıkla riyâzet çekmek yolunu tutmamışlar, yemekde, içmekte, orta dereceyi gözetmek riyâzetine, tâm ortada kalmağa çalışmak mücâhedesine sarılmışlardır. Açlığın bu büyük tehlikesine düşmemek için, fâidelerinden de, vaz geçmişlerdir. Başkaları, açlığın fâidelerini düşünerek, zararlarını göremediler. Açlık çekmeği emr etmişlerdir. Akli olanlar, bir zarardan kurtulabilmek için, birçok fâidelerin bırakılacağını söylemişlerdir. İslâm âlimlerinin, (Bir işin sünnet veyâ bid’at olduğu anlaşılmasa, bid’ati yapmamak, sünneti yapmaktan dahâ iyidir) sözleri de, akl sâhiblerinin bu sözlerine benzemektedir. Çünkü bu iş, bid’at ise zararlıdır. Sünnet ise, fâideleri vardır. Zararlı olabileceğini, önde tutmuşlar, bid’at olabileceği için bu işi yapmamalıdır buyurmuşlardır.

Açlıkla riyâzet çekmek sünnetinin başka yoldan da zarar getirebileceği, şaşılacak birşey olmaz. **Bu sözle demek istiyoruz ki, bu sünnet, yalnız Eshâb-ı kirâm için olabilir. O zamân için olması, çok ince ve örtülü bildirilmiş olduğu için, tasavvufcuların çoğu bunu anlayamamış, kendileri de, böyle riyâzet yapmışlardır.** Birçoğu ise, bunun o zamân için olduğunu anlıyarak, kendileri yapmamışlardır. Herşeyin doğrusunu ancak Allahü teâlâ bilir.

ZAN 4 (ders notları)

ZAN:

- Kişiyi örten örtüsü.
- Umumi zannettiği hususi dünyası.
- Dimağın tasavvur mertebesinde.
- Zanlar berzahtır.

Sistemin adı ZAN. İfratı → Su-i Zan

Tefriti → Zihnen hiç bir şeyle meşgul olmamak.

Vasatı → Hüsn-ü Zan

❖ Senin haberin olmadan sana yapılan hüsn-ü zandan sana zararı yok, edene menfaati var. Muhabbetin kemeti olduğu gibi hüsn-ü zannın menfaati var. Allah (cc) onun ruh ayinesi vasıtasıyla sana yansıtıp gönderiyor. (Ş:388)

❖ Hüsn-ü zan etmek → üzerini açmak
Su-i zan etmek → üzerini kapatmak (Ş:395)

❖ Bedihi hale hükmetmeye → sen su-i zan ediyorsun denmez (Ş:570)

❖ Su-i zan ise → maddi ve manevi içtimaiyatı zedeler (i.m:67)

❖ Yüzüne karşı → su-i zan etme (Ş:413)

❖ Müfritane → iritbat
→ ihlas
→ hüsn-ü zan } lazımdır. Onda terakki etmeliyiz

Zannın sebebi ve zemini
su-i zanna sebep olan

Çareleri

Bedbaht

Hodbin

Hodgam

Hodendiş

Bedbin

Bahtiyar

Nihayetsiz kusurunu

Nihayetsiz noksanını

Nihayetsiz fakrını

Nihayetsiz aczini

Anlamakla
Görürse..

❖ Su-i zanla bütün bütün kaybetmektir. (S.212)

❖ İstikametsiz hüsn-ü zan → bidatlere ve
→ dalaletlere } sebep olur
(M:343)

❖ Kişi ilk önce → ye'ise düşer
sonra → kuvve-i maneviyesi kırılır
sonra da → su-i zan verir } Şeytan vehmini tahrik ederek..

❖ Ye'sin yönü → dibe doğru

❖ Kuvve-i maneviye ise → içsel aleme doğru

❖ Su-i zan ise → hedefi karşı taraf olur (M:347)

❖ Himmetin kaynağı → hüsn-ü zan (M:358)

❖ Şeytan ilk önce → su-i zan ettirir
daha sonra söyleyeceğini, yaptıracağını söylettirir, yaptırır. (Ş:332)

❖ Herkesin çok hoşlandığı → Hüsn-zan
→ Teveccüh-ü nâs
→ Şahsını medh-û sena
→ manevi makam sahibi olduğunu (Ş:373)

❖ Kişiden kişiye kopmaz bağ
aynı zamanda maneviyatın
akma yolu

→ Hüsn-ü zan
→ Teveccüh
→ Hüsn-ü niyetle talep ederek talebe olmak
(L:135, Ş:573)

❖ Ölçü nedir ?

Bir insanın → delil ve
→ akıbetine

Bakınız. Ondan sonra
hüsn-ü zan yapınız.

(Münazarat:15)

ZAN 4 (ders notları)

Vartalara ve
sıkıntılara

düşmemek için senin şahsın hakkında
hüsn-ü zannın ifrat mertbesine
düşmemeleri için onlardan uzak dur.

Hadis-i Kutsi sırınca Cenab-ı Hak (cc)

Kafirin zan ve
itikadını } daimi bir azab-ı
eleme kalb eder.

• Demek zan zemindir; topraktır. Allah'ın (cc)
insana tecelli ve muamelesinin zeminini oluşturur.

• Zan ve } kişinin hususi
itikadı } cehennemi

Dostlarının hüsn-ü zanları → onlara faydalıdır.

Fakat hüsn-ü zannın ifratı → hem sana

→ hem de onlara zararlıdır (E1:90)

Müslümanı → müslümana
kardeşi → kardeşe

düşman yapan en kolay en tesirli yolu
zan ettirmektir. Kişinin zannına kuvvet
verip aktif edersen seyret gümbürtüyü.
(E1:108)

❖ Hüsn-ü zannın ifartını
yapanlara karşı → tekellüflere ve
→ gösterişlere } insanı mecbur
ediyor (E1:61)

❖ Dersinden, irşadından istifade edilmemesine
vesile olan hüsn-ü zanna bir şey denmiyor.

Hatta makbul oluyor, netice itibariyle. (E1:71)

❖ Zan ile } münafık deyip namaz
Şüphe ile } kılmamak olmaz.

❖ Zanla → kendini çökertirsin

Su-i Zanla ise → karşıyı çökertirsin

(E1: 78)

❖ Karşılıklı rencide ve
zarar vermemek } şartıyla

→ istifade ettiklerimize ve

→ Üstadlarımıza

Hüsn-ü zan zarar vermez.
Bilakis hem ona hem edene
faydası olur (E1:267)

Fitraten herkesin hoşlandığı

→ hüsn-ü zan

→ teveccüh-ü nas

→ manevi makam sahibi olmak

(E1: 280)

❖ İnsafsız ve
bedbin }

bir adam Su-i Zan
oldukça Hüsn-ü Zan
etmez.

İnsaf: nisifan, yarılmaktan. Yani Allah'ın (cc) nazarıyla

bakmayanlarda.. **Bir de bedbin** (kötü görüşlü – Ümitsiz – Her şeyin

fena cihetini görmek isteyen. Her şeyde bed ve fena görüp kusur arayan) tipler..

Bu iki sifata sahip tipler ahlâken düşük olduklarından, fitratları yılan gibi ısırıp

zehir akıtmaktan zevk alırlar. Bunlar adeta (benim tabirimle) vampir ve huffaş

gibidirler. (H.Ş:54)

ZAN 4 (ders notları)

Önde olanlara hüsn-ü zannın ifrat mertebesiyle muamele edip bakmanın neticesi

- Kendini makam sahibi göstermeye vesile olur
 - sırr-ı ihlase tam münafi olan kendini büyük göstermeye
 - vakar perdesi altında → zararlı ve
→ fani
- zevkleri arama haletlerini verir

❖ Hüsn-ü zan zannın → ifrat moduyla sana muamele edenlere çok dikkat et..!

Haberin olmadan ister istemez yukarıdaki 3 süfli sıfatları uyandırabilir neüzübillah.. (E1:201)

❖ Şu zaman-ı → tereddüd ve
→ evhamda,

iz'anı ve
iltizamı

takviye ve
tenmiye

eden ve sıcak
kalblerden çıkan

→ müsbet efkârı ve
→ müşevvik beyanatı

hüsn-ü zan ile temaşa etmek gerektir

- ÇIKARIMLARIM -

❖ Hüsn-ü Zan → Zemin
→ Ayna
→ Gözlük

❖ Sıcak kalblerden → müsbet efkâr
→ müşevvik beyanatı

hüsn-ü zanla temaşa etmek

❖ Şu zaman → tereddüd ve
→ evham

❖ iz'anı ve iltizamı } takviye ve tenmiye eden } Sıcak kalblerden
H.Ş: 140

❖ Su-i Zan → ifartı → Mümine yapmamak
→ Vasatı → Nefsi emmareye
→ Tefriti → Kafire yap

❖ Hüsn-ü Zan → ifart → Şeyhine, Hocasına bakması
→ Vasat → Mümine
→ Tefrit → Nefsine hüsn-ü zanla bak

ZAN 5 (ders notları)

❖ Taklitçi adam şüphelerle çabuk yıkılır. (Münazarat 42)

❖ Sui zan ve tahtie } **Tarafgirlik hissin menbaı olduğundan...**

Tahtie: «mezhebim haktır, hata ihtimali var. Başka mezheb hatadır, sevab ihtimali var» diyene tahteci denir (S.T.İ: 30)

❖ Hüs-ü zanla Su-i zan } dürbünün iki farklı yüzlerine benzerler
Lehindekini → aleyhinde } görür
Küçük bir emmareyi → burhan }
Burhanı → vâhi (küçük) emmare } S.T.İ:50

❖ Karşı tarafa hüs-ü zan olmazsa istifaza olmaz.

Malumat akışı olur.Ama halet-i ruhaniyeleri aktarmaz, geçiş olmaz. (E1:71)

❖ Hikmetini bilmediğimiz bazı hallere su-i zan etmemeli. (i.m: 27)

❖ «Bu zamanda enaniyet ziyade hükmettiği için haddinden çok ziyade olan hüs-ü zanları kendime almıyorum.»

Ama üstad reddetmiyor. Yönünü değiştirerek Şahs-ı maneviyeye çeviriyor. Güya tevazu edeceğim diye hüs-ü zanları kırılrsa avamın, tutunacak dalı kalmayacağından boşluğa düşer. (E1:227)

❖ Garazkârlarda en çok öne çıkan sıfat su-i zan. (Br:361)

❖ İlm-i mantıkta → bürhan-ı yakinî

→ hüs-ü zan ve } bakmıyor
→ makbul şahıslara }

❖ Ya bürhan-ı yakinî nereye bakıyor ?

–Cerhedilmez delile bakar. (E1:91)

❖ Size muarız olanların hatırı için:

→ Dostlarının hüs-ü hatırlarını } kırmamak
hüs-ü zanlarını }

→ Hissiyatlarını incitmemek

→ Kendini çok aşağı olduğunu göstermemek

→ Ağır ve elemli } tekellüflere ve tasannulara } mecbur olmamak
E2:200

❖ Avam-ı mü'minin şeyhlerine karşı hüs-ü zanlarını kırma. (K:196)

❖ Kardeşlerin hüs-ü zanlarını kırmakla değil kendini kontrol etmekle meşgul ol. (E1:148)

❖ Sana hüs-ü zan edenlerin hüs-ü zanlarını:

→ Bir ne'vi dua

→ Bir temenni

→ Bir ne'vi dua

→ kardeşlerin kemalat-ı itikadlarının bir tereşşühatı olduğunu gör ve ilişme. (E1:267)

❖ Buna da dikkat et ki, kardeşlerin hüs-ü zanlarını kırmamak benlik tahayyül edilebilir. Enaniyet addedilebilir. (E2:153)

❖ Evet, insan hüs-ü zanna memurdur.

❖ Hüs-ü zan: Aleminde vücuda çıkarmak.. Vücut vermek..

❖ Su-i zan: Aleminde ademe atmak. Varı yok etmek..

Sanki vücudu → ademe } atıyor } Tılsım olmuş oluyor
Adem-i → vücuda } çıkarıyor }

O zaman zan → insanda ADEM gibi duruyor.

Madem hüs-ü zan vücuda çıkarıyorsa; hüs-ü zan bizde → ilim

→ emir

Su-i zannı da çalıştıran → kendine vücut rengini verme

ademe düşersin

→ Enaniyetin menfi tarafı

→ Ayinedarlığını bilmemek

→ Haksız temellük

→ Mevhumu muhakkak bilmek

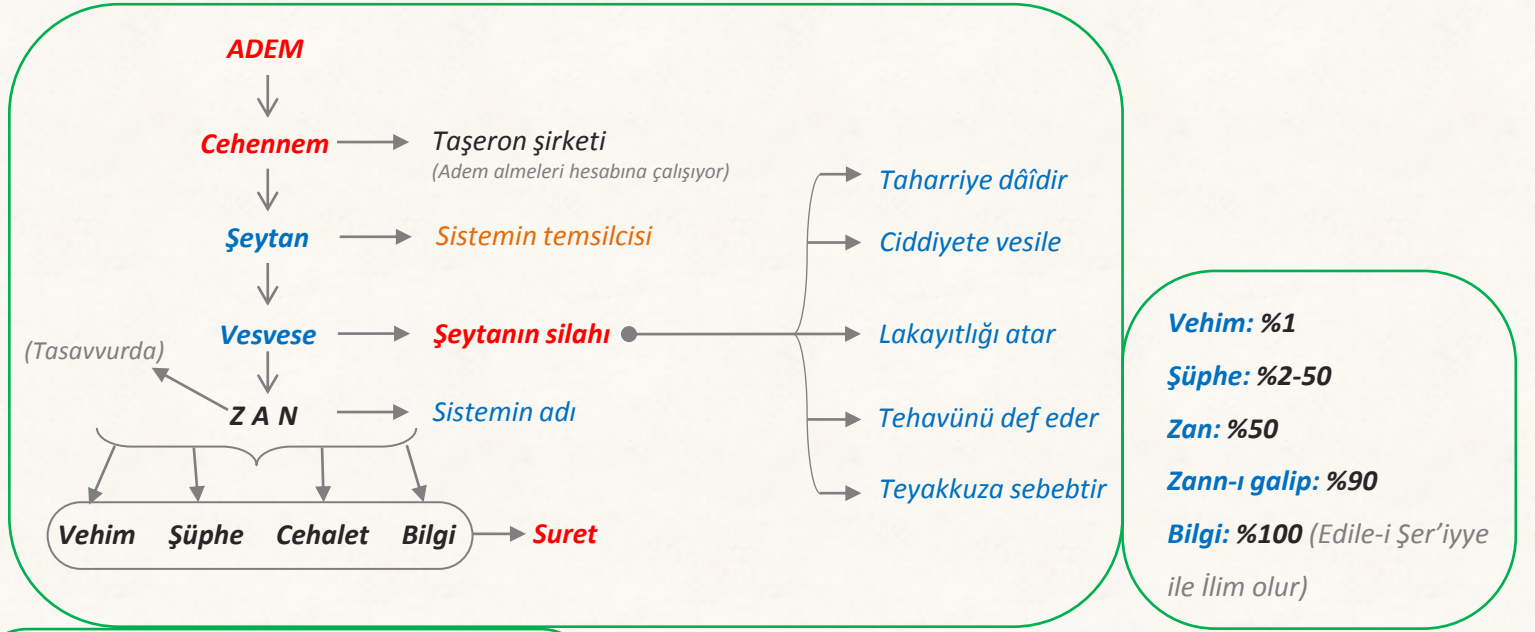
vücut rengini ve } almış bir ademdir
suretini } (enaniyetin vücudu)

Vücutta ADEM → Enaniyetin menfi tarafı

(Allah-u alem bu adem → kalbe ait.)

Su-i Zandaki adem ise; dimağın ademi

ZAN 5 (ders notları)

❖ **Kendine güvenen**
kendini ebedi zanneden } **mağrur**
insan olur

Burada zann: kişinin kendisine dönük.

Su-i zan ve hüsn-ü zannın yönü ise → **Karşıyadır.**

S: 212/175

❖ « **Gel ey nefsim gibi → kendini âkıl zanneden → âkısız arkadaş..** »

Burada zann; kendine dönük..

« **kendini akıl zanneden ehl-i dalaletin,**

nasil nihayetsiz hezeyanlı bir akılsızlık iltizam ettiklerini gör, ibret al..»

« **Ey kendini akıllı zanneden** »

❖ « **şöyle müjde, ne kadar kıymetli olduğu ve idam-ı ebedi ile kendilerini mahkum zanneden fani**

→ **Cin ve**
→ **insin** } **kulağında..»**

Buralarda ve bura gibi yerlerden anlaşılıyor ki zann: insanın kendini dönük olması ki tefrit mertebesi..

(S: 285), (S: 300), (S: 510), (S: 582) / 175

❖ «**İşte ey kendini nankörlük içinde kendini başı boş zanneden bedbaht gafil !**»

→ **Burada da zann; kendine dönük tefrit mertebesi**

→ **Nankörler → kendilerini başı boş zannederler.**

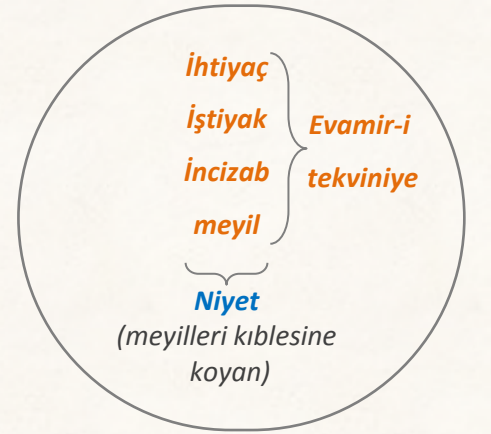
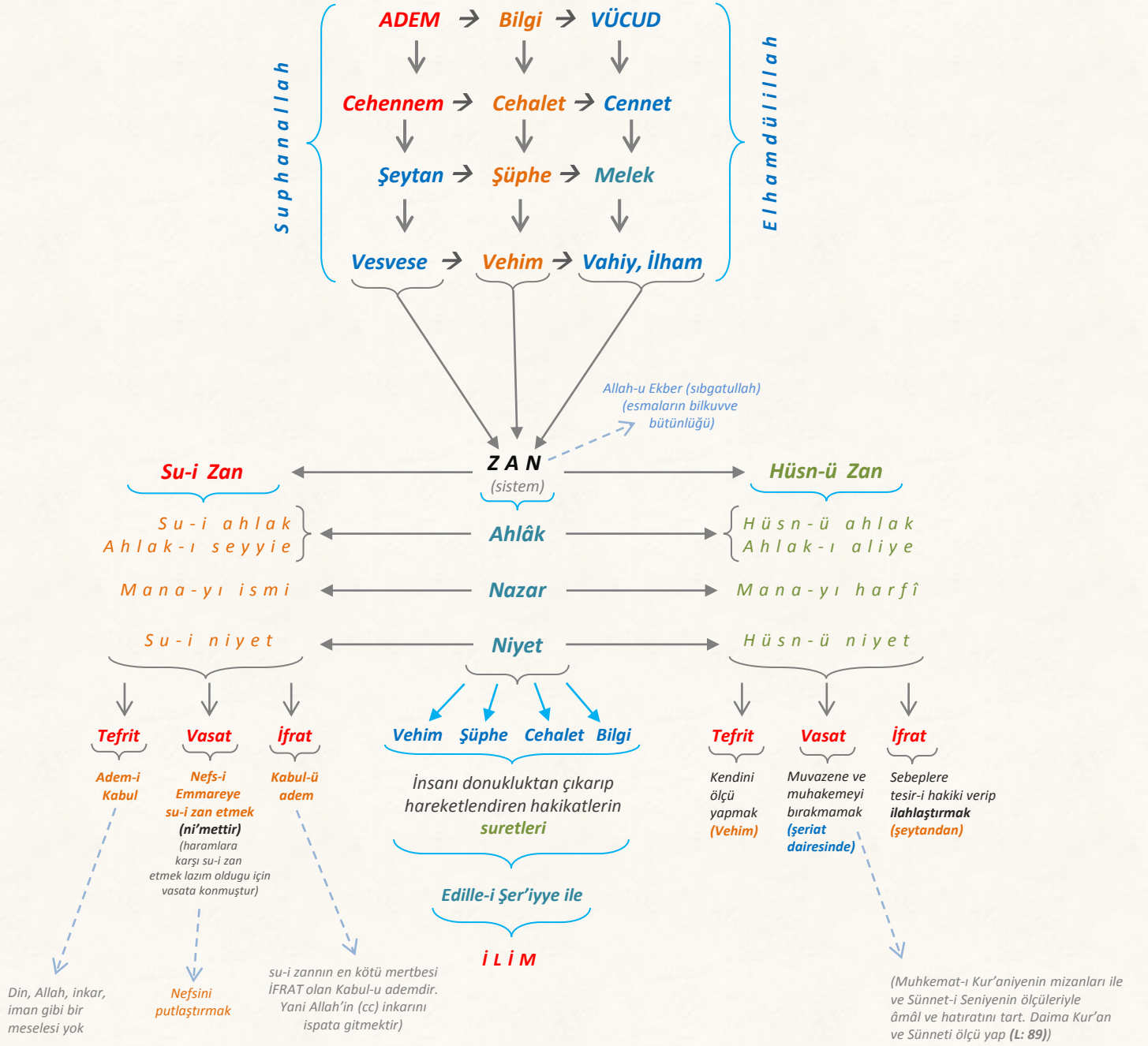
❖ «**Haksızlığı hak zanneden adamlara karşı → hak dava etmek, hakka bir nevi haksızlıktır.**»

❑ **Haksızlığı hak bilenlere muhatab olma..**

❑ **Bilerek ve severek zarara razı olanlarla meşgul olma, acıma..**

❑ **Ciddi bir kanunun ucu ki: haksızlığı hak zannediyor.. Yani aleminde her şey ters yüz olmuş.. Bunlara muhatab olup hakkı anlatırsan hakka karşı hürmetsizlik etmiş olursun..**

ZAN 6 (ders notları)

❖ **Vehim, şüphe, cehalet, bilgi → senin ZAN, AHLAK, NAZAR, NİYET'in ile alakalıdır**

❖ **Vehim, şüphe, cehalet ve bilgiyi EDİLLE-İ ŞER'İYYE şekillendirirse → İLİM olur**

❖ **Kontrol edilmeyen, kullanılmayan her güç bizi perişan eder. Bir şey ne kadar ni'metse o kadar nikmettir.**

❖ **Hüsn-ü zan ve su-i zan ZANNın ifrat ve tefriti değildir. İfrat & tefrit Hüsn-ü zan ve su-i zannın içindedir.**

ZAN sistemdir. Dinin dediği şekilde kullanırsan → **Hüsn-ü zan.**

Dinin dediği şekilde kullanmaz veya hiç kullanmazsan → su-i zanna dönüşür.. fitri olarak.

Eğer eğitmezsen kendini sever, cibilli olarak. Ortası yok...

Ya Allah'a ya nefesine tapıyordur: nefsinin ilah edineni görmedin mi ?

ZAN 6 (ders notları)

Şahsi makamlar ve

Hüsn-ü zannın ilave ettikleri meziyetler

böyle dağdağlı ve sarsıntılı hallerde

Hüsn-ü zanlarını kırmakla muhabbetleri azalır ve meziyet sahibi dahi onların nazarında mevkiini muhafaza etmek için:

→ Tasannua

→ Tekalife

→ Sıkıntılı vakara

mecburiyet hisseder

ÇIKARIMLARIM:

- ❖ Hüsn-ü zanlar ilave meziyetler yapar
- ❖ Hüsn-ü zanlarını red etmek, kırmak değil asıl hedefini göstermek
- ❖ Hüsn-ü zan, muhabbeti artırır. Hüsn-ü zan ettiği şeye muhabbeti azalınca o muhabbet ettiği şahsın elindekilerin kıymeti düşüyor. Kıymetini düşürmemek için kişi de

→ Tasannua

→ Tekalife

→ Sıkıntılı vakara

mecbur olur

Tasannu: suni, yapmacık hareket

Tekelluf: zoraki yapmak

Sıkıntılı vakar: ağır başlı olacağım diye nice sıkıntılara mecbur oluyor

(Ş:307)

- ❖ Allah-u alem Zanları vasata getirenler: Şefkat-i Mukaddese & Muhabbet-i Münezzehe & Sevk-i Mukaddese & Sürur-u Mukaddese & Lezzet-i Mukaddese & Memnuniyet-i Mukaddese & İftihar-ı Mukaddese .

Bunlar insanın zanlarını (sistemini) vasata taşıyor. Aynı zamanda vasatı ortadan kaldırandır.

Nasıl ki Kuvve-i Gadabiyesi ifrat olanların vasata gelmesi için Şefkat-i Mukaddeseleri onlarda daha fazla olur.

Allah'ın (cc) varlığını hissettirenle, haşa (Allah'ın) yok olduğunu hissettiren de zanlardır.

Eğer Hüsn-ü zan Edille-i Şer'iyye kontrolünde olmazsa: 'o cesit seylerde ziyade Hüsn-ü zan ettikleri için, bid'ate hatta dalalete gittikleri olmuştur.'

- ❖ Hüsn-ü zannı vasatta tutan Edille-i Şer'iyye'den kaynaklanan muvazene ve muhakeme...
- ❖ Hüsn-ü zannın kıblesi, istikametli sadakattir. Eğer istikametli sadakat olmazsa bid'at ve dalalete vesile ve sebep olur. (I.m: 136' M:434)

- ❖ Eğer karşıdakilerin Hüsn-ü zanlarını kıblesine koymayıp muvazenesiz kılırsan:

→ Sendeki nimetlere küfran-ı nimet etmiş olursun

→ Karşı tarafın şirket-i maneviyeye girmesine engel olursun

→ Cahil, çocuk ve ehil olmayanların yanlarında tevazu yapma, tevazuyu doğru zanneder. İfrata da varma, vasatta dur.

Hakikat-i Kur'aniyenin ortaya çıkıp istifadesine ihanet ve adavet hükmüne geçer. (Ş: 277)

Müslümandan müslümana Şeytan Su-i zan ettirmek için:

devamlı senin beşeriyetini aktif edip gösterir. (Ş: 452, 320)